

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

«Kmetovalec» izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na $\frac{1}{2}$ strani 160 K, na $\frac{1}{4}$ strani 80 K, na $\frac{1}{8}$ strani 40 K in na $\frac{1}{16}$ strani 20 K. Družbenikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz «Kmetovalca» so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4. V Ljubljani, 28. februarja 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Naznanila kmetovalcem. — Napake pri postavljanju vitlov (gepeljnov). — Zakaj je letos modra galica tako draga? — Gnojišče — temelj kmetijskega gospodarstva. — Kaj hočemo, česa nečemo. — Pravilno krmiljenje bregih krav. — O snajenju goveje živine. — Skrb za modro galico. — Zadeve in naredbe deželne vlade za Slovenijo. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti Slovenske kmetijske družbe. — **inserati.** — Tržno poročilo. — Družbene vesti.

Vinogradniki, naročajte modro galico!

Kakor vsako leto, bodo vinogradniki tudi letos nujno potrebovali modro galico, ni pa gotovo, če jo dobijo pravočasno, *ako je ne naročijo takoj*. Kolikor smo namreč poizvedeli iz zanesljivih virov, se je zelo bati, da bo v sosednjih državah v kratkem času železniški promet silno omejen, ker primanjkuje premoaga in maže za vozove.

Kmalu tudi ne bo dovolj strojev in vozov na razpolago, kajti Italija zahteva dandanes od Nemške Avstrije nič manj kot 1000 lokomotiv in 5000 vagonov, ki se ji morajo takoj izročiti, kakor je bilo sklenjeno v premirju. Večina strojev je v slabem stanju, težkoča je tudi glede delavstva, ki ga dandanes povsod primanjkuje. — Že sedaj je treba čakati na izvršitev sedanjih naročil tri do štiri tedne, ter bo ta doba vedno daljša in se končno utegne pripetiti, da železnica sploh ne bo sprejemala prevažanja modre galice.

Komur je torej mar, da ima to blago gotovo v rokah za čas porabe, ta naj *takoj naroči* potrebno množino, dokler jo je še dobiti. Če pa morda čakajo vinogradniki na poznejše čase in morda računijo celo stem, da bo galica cenejša, potem naj si sami pripišejo posledice, ako ostanejo ob času škropljenja brez nje. V takih razmerah odklanja Slovenska kmetijska družba napram vinogradnikom vsako odgovornost.

Cena je 6 K za en kilogram.

Naroča se za Kranjsko in za cele vagone pri „Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani“, za Štajersko pri „Zadružni Zvezi v Celju“ ali pa pri „Kmetijskem društvu v Račjem“.

Zakaj je cena modri galici letos tako visoka, je pojasnjeno v drugem spisu pričujoče šte. „Kmetovalca“.

Žveplo iz Italije.

Slovenska kmetijska družba je kupila v Italiji dvajset vagonov žvepla za naše vinogradnike in ga bo oddajala takoj, ko dospe. Žveplo je najfinejše vrste „ventilato“ in pride naravnost iz Sicilije.

Cena mu bo 4 do 5 K za kilogram.

Morda se bo komu zdela ta cena previsoka, toda pomisliti je, da naša krona dandanes v inozemstvu velja zelo malo in žveplo samo stane na mestu pro-

izvajanja po 1 liro 25 centezimov. Sicer so se pa naši vinogradniki že tekom vojne navadili računati z visokimi cenami, ko so morali plačevati kilogram tega blaga po 25 do 30 kron in še dražje.

Naročiti je žveplo takoj in vplačati 3 K za kg naprej, ostalo pa ob prejemu blaga.

V zadnjem času se pa širijo vesti o izbruhu revolucije v Italiji in je tudi že ustavljen ves promet v

ozemlju, zasedenem po Italijanih. Lehko torej nastanejo ovire, ki onemogočijo zaenkrat prevoz tega blaga iz Italije v Ljubljano. Kupčija pa je sklenjena pravnoveljavno in obljubljeno je od strani prodajalca, da se blago

čimprej odpošlje. Morda se nahaja to blago že v Trstu, o čemer pa nismo še obveščeni. Vendar pa Slovenska kmetijska družba ne more prevzeti nikake odgovornosti za pravočasen dohod žvepla.

Apneni dušik — edino umetno gnojilo,

ki nam je danes na razpolago, oddaja Slovenska kmetijska družba v Ljubljani. To gnojilo proizvaja kemična tvornica v Rušah na Štajerskem in z njim razpolaga naša kmetijska družba.

Naša zemlja neobhodno potrebuje dušičnatih gnojil, ker je bila tekom vojne vsled pomanjkanja hlevskega gnoja in drugih dušičnatih gnojil itako izčrpana, da ne more več roditi v tisti meri, kakor bi želeli. Hlevskega gnoja bo še vedno primanjkovalo, kajti živine ni v zadostni meri in krma, ki ji jo pokladamo, je tudi mnogo slabejša nego v mirnem času, vsled česar je tudi živalski gnoj dandanes, kakor je bil ves čas vojne, slab. Kmetovalcem mora biti torej na tem ležeče, da nadomestijo v zemlji dušik, ki je že povzročini porabljen.

Ker je imenovano dušičnato gnojilo neoljeno in nehidrirano, vsled česar se ta fini prah kaj rad prijemlje človeške kože, je treba *pri trosenju največje previdnosti*. Ta snov osmоди kaj rada kožo, treba torej paziti, da pride čimmanj v dotiko z njo. To dose-

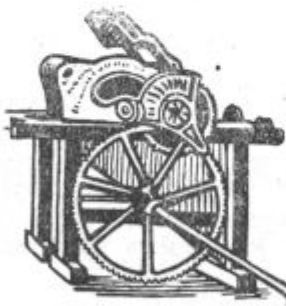
žemo, ako ga trosimo z rokavicami ali z lopato, ali tudi z rešetkom, če si namažemo obraz in roke z oljem ali mastjo, če si nadenemo obleko, ki varuje pred tem prahom, in očala, kakor jih imajo avtomobilisti. Dobro je tudi dušik pomešati s suho prstjo, da se manj praši.

Cena apnenemu dušiku je približno 100 K za 100 kg in z ozirom na njegovo vrednost kot gnojilo ta cena ni pretirana. Rabi se ga tudi v majhni množini, in sicer približno 100 do 150 kg na hektar, ali 50 do 75 kg na oral. Poskusi na kmetijski šoli v Št. Jurju ob južni žel. so dokazali, da se je s takim gnojenjem pri žitu doseglo na hektar do 300 kg več zrnja, kar dokazuje, da se to gnojilo prav dobro izplača.

Naročiti ga je pri „Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani“ ali pri „Zadružni Zvezi v Celju“ ali pa pri „Kmetijskem društvu v Račjem“. Vsa naročila je priglasiti takoj, kajti poznejših priglasitev ne bo mogoče upoštevati.

Napake pri postavljanju vitlov (gepeljnov).

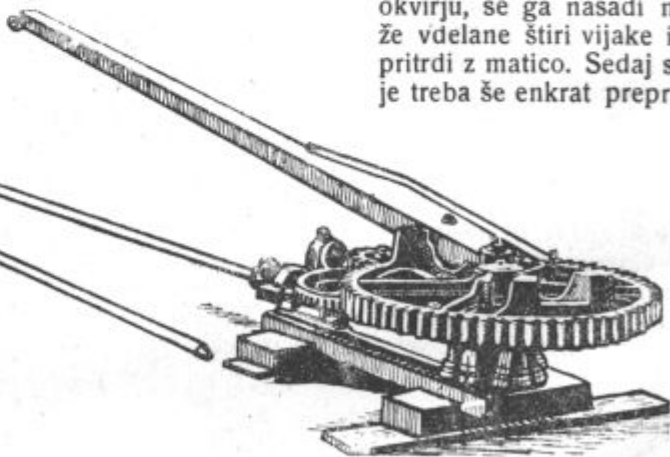
V zadnji dobi so se kmetovalci začeli zelo zanimati za rabo kmetijskih strojev, posebno pa vitlov, ki jih rabijo kot gonilno silo za razne kmetijske stroje. Pri tem se pa često dogaja, da je vitel popolnoma dober, ampak slabo postavljen ter ne deluje zadovoljivo, vsled česar zvrča kmet vso krivdo na tvornico ali trgovca, ki mu ga je prodal.

Ko se namreč posestnik odloči kupiti vitel, ga naroči pri zadrugi ali trgovcu kmetijskih strojev. Vitel mu je dostavljen v hišo, toda nihče ga ne pouči, kako naj ga namesti in pritrdi k zemlji, da bo zadovoljivo deloval. Po deželi se večkrat opazuje, da je mnogo vitlov postavljenih nepravilno in negospodarsko in zato v nastopnem pojasnimo, kako naj se vitel pravilno pritrdi in kako naj se popravijo napake slabega postavljanja.

Navadno se vitli nameščajo pred skednjem na levi ali desni strani vhoda, da se gre lahko z vozom mimo. Tak prostor, kjer naj vitel stoji, mora biti popolnoma raven, in če ni, ga je treba natanko zravnati. Zunanji del prostora, določen za hojo konja, naj bo suh, tlakovan ali debelo posut s peskom, da živina lažje hodi. Polmer kroga bodi 4 do 5 metrov. Čim večji je ta, tem lažje vleče živina in stroj izvaja več sile, zato pa deluje bolj počasi. V sredini kroga se v približno

108 do 200 cm širokem četverokotu izkoplje zemlja na 20 do 25 cm globoko. Nato se tla te jame, ki imajo služiti vitlu za podstavo seveda vodoravno obložijo z opeko ali s kamnitimi ploščami, ali pa zabijejo z betonom. V teh tleh je pustiti le 4 približno 5 cm široke luknje za vijake vitla, ki naj se pozneje, ko se je vitel postavil, zalijejo s cementom. Paziti je posebno na to, da so te jame natančno po meri vitla. Ko je ta podstavek dovolj suh in utrjen, se položi nanj spodnji del vitla, ki leži na lesenem okvirju, se ga nasadi na že vdlane štiri vijake in pritrdi z matico. Sedaj se je treba še enkrat prepri-

čati z vodno tehtnico, jeli vitel pritrdjen vodoravno. Ako to še ni v redu, je treba stroj izravnati s podložnimi klini.

Iz sredine kroga v ono stran proti skednju se izkoplje 20 do 25 cm globok in širok jarek, ki se obloži do konca z opeko, deskami ali betonom. Vanj se pritrdi od vitla naprej prevodna os, ki nam goni stroje. Ta os mora v jarku ležati vodoravno z vitlom in je na obeh koncih kakortudi v sredini pritrdjena v

tečajih. Jarek se potem pokrije s plohom, ki se še tam, kjer hodi živina, posuje s peskom. Posebno je paziti na to, da se tečaji vedno lahko namažejo. Na koncu osi se pritrdi kolo, ki ima 50 do 80 cm v premeru, je 10 do 12 cm široko in služi za pritrdjevanje gonilnega jermena.

Tako postavljeni vitli zahtevajo, da stoje pri delu v skednju vsi stroji počez. Ako hočemo imeti zvezo strojev po dolžini skednja, je treba v ta namen namestiti še posredovalno kolesje, da se zveza prelomi in izpelje na dolžino. Tako imamo vsa osnovna dela končana.

Na pritrdjen okvir se nasadi pokrov vitla in pazljivo zveže v zobovje. Ta pokrov ne smemo spuščati s silo na vitel, ker tanko vlitá plošča pri tem kaj rada počí ali se kak zob odlomi. Na nasajen pokrov se z vijaki pritrdita dva enakomerno težka tramova. Na nasprotnem koncu, kjer konji vlečejo, se podložita tramova z železnim drogom, da plošča vitla preveč ne trpi na enem mestu in da se tramova ne zlomita. Tam je tudi pričvrščen vijak s kavljem za vprego; od sredine vitla je napeljan tanek lesen drog, ki se ga konju h glavi pripne, da hodi lahko tudi sam v krogu, dasi morda tega dela ni vajen.

Ako leži skedenj višje nego površje zemlje, je treba kolo za jermen namestiti pod skednjem, ter se ga vanj napelje skozi tla.

Ko vitla ne rabimo, ga pokrijemo z deskami, da ne dežuje nanj in da ga rja ne pokvari. Posebno je treba pozimi paziti, da ne prihaja v prostor, kjer leži vitel, voda, ki bi zamrznila in bi lahko mrzav pokvaril nekatere dele stroja.

Na ta način postavljeni in dobro namazani vitli tečejo lahko in vprežna moč se kaj dobro izkoristi. Če pri nameščenju vitla ni vse to upoštevano, kar je tu navedeno, če niso tla ravna, če vitel stoji krivo, če je pot za vprežno živino slaba, če kolesa niso dobro namazana, potem trpi na eni strani živina, ki ima opravljati to delo, na drugi strani je delo samo slabo izvršeno in vitel sam trpi in se v kratkem času pokvari. Zgodilo se je, da je posestnik tako slabo postavil nov vitel, da je rabil za gonitev slamoreznice par močnih konj, in še ta dva sta jo komaj vlekla. Posebno pri slamoreznici je paziti, da se ta hitro obrača, kajti čim hitreje teče, tem lažje reže. Te nasvete naj upoštevajo vsi oni, ki si hočejo nabaviti vitel in nimajo primernih strokovnjakov, da bi jim ga postavili. Malasek.

Zakaj je letos modra galica tako draga?

Od več strani iz Štajerske se oglašajo pomisleki glede modre galice, ki jo je Slovenska kmetijska družba določila na 6 K za en kilogram, češ iz Nemškega Štajerja nam jo ponujajo za K 4-80. Potrebno je torej, da zadevo nekoliko pojasnimo.

Najprej se vinogradniki opozarjajo, da je letos nabavo modre galice za Slovenijo prevzela Deželna vlada za Slovenijo, oddelek za javna dela, ki je dotično kupčijo sklenila na Dunaju proti kompenzaciji, toda brez zamene za živila in pa za druge ugodnosti v kupčijskih zadevah. Ta kupčija je bila sklenjena za blago v tvornici po K 5-20. K tej nakupni ceni je prišteti še naslednje stroške: za nakladanje in razkladanje, za prevoznino, morebitni primanjkljaj na železnici, za razdelitev, izguba ob razdeljevanju in razne druge izdatke. Vračunjeno vse to, dobi vsak naročnik

v svojem domačem kraju modro galico po 6 K za kilogram in mu odpadejo vsi nadaljni stroški. Torej nima nikaka razdeljevalnica pravico zahtevati za to blago kake višje cene, kakor je določeno.

Da iz nemškega dela Štajerske ponujajo galico po nižji ceni, je razumljivo. Vlada Nemške Avstrije je namreč od prejšnje Avstrije prevzela tudi že s tvornicami sklenjeno pogodbo za dobavo modre galice po nižji ceni, in sicer po K 4-20 za kg. To galico mora prevzeti, četudi je ne potrebuje v taki množini, kajti večidel vinorodnih krajev ni več v tamošnji državi. Tudi štajerska kmet. družba v Gradcu je dobila že prej določeno množino galice, četudi je odpadel večidel vinorodnih okrajev. Kar ima torej odveč, skuša spraviti seveda po nizki ceni v naše kraje in po možnosti doseči tudi zamenó v živilih, kajti drugače si s tem blagom ne ve pomagati.

Zelo težavno pa bo dobiti za galico izvozno dovoljenje iz Nemške Avstrije v Jugoslavijo, ako se za to ne da živil, ki jih pa še sami nimamo. Le za denar pa nemška vlada tega ne bo dopustila. Slišati pa je, da so nekateri vinogradniki že odposlali denar v Gradec za galico, nevede, kako stojijo razmere. Opozarjajo se torej vsi oni, ki jim je ležeče na tem, da pravočasno dobijo to potrebščino, naj si jo naročijo pri Slovenski kmelijski družbi v Ljubljani ter se naj ne dajo zapeljati po nizkih ponudbah iz Nemške Avstrije, da svoječasno ne obsedijo in ne samo ne dobijo blaga, ampak lahko izgubijo še vplačane zneske.

Gnojišče — temelj kmetijskega gospodarstva.

Vojna je spravila kmetijstvo v pravo luč. Pokazala je brezpogojno odvisnost prebivalstva od istega. Zavladovalo je veliko zanimanje. Žal, se to premnogokrat pojavlja od nevede strani tudi v oblikah, ki so stvari v škodo. Naj bi se prepustile te zadeve izvedencem, vsaj naj bi se prav nič ne ukrepalo brez njih. Dovolj zla je že napravilo uradno tujestroko vmešavanje začasa vojne. Kjer je pomoč potrebna, naj se jo zastavi v temelju, primerni trdnosti zgradbe v korist.

Vsakega zanima zmožnost domačega kmetijstva, da bi prehranilo vsaj domače državljane v korist lačnim želodcem, denarni mošnji, trgovski bilanci, valuti itd. Od uvoza iz inozemstva vse v kratkem pričakovati, je nespametno. Čim več uvažamo, toliko slabše za naše gospodarsko ravnotežje. Inozemci bodo pa tudi gotovo izrabljali visoko konjunkturo, katera ostane taka, dokler ne bodo boljše prevozne razmere. Nesrečno uničevalno delo podmorskih čolnov bomo še dolgo čutili. Kaj pomaga, če imajo drugi deli sveta nakopičenega blaga, ko pa je omejeno prevažanje. Ponudba tujega blaga bo ostala torej še dalje časa razmeroma majhna, cene torej visoke.

Sedanji in tudi prihodnji položaj ne zahteva od našega kmetijstva nič manj kakor oni v vojni.

Zemlja je dobra mati, če se jo razume, drugače pa skopa mačeha. Zemlja sliši torej le v prave roke, da koristi celoti. Zemlja sama ni nikaka neizčrpna moč, temveč posoda, iz katere zajemajo rastline svojo hrano, dajo s pomočjo sodelovanja raznih naravnih činiteljev za vsa živa bitja prevažen prirastek. Glede hrane ni merodajna velikost, temveč vsebina posode. Brezmejno,

nespametno, samolastno vmešavanje od strani oblasti in skrajno izkoriščanje kmetijstva med vojno je to posodo skoro popolnoma izčrpalo. Prej se je dobilo pomožnih gnojil vsaj za travnike; kmetje so redili, pitali več živine; imeli so več in boljšega gnoja. V vojni je zmanjkalo pomožnih gnojil, odvezemala se je živina v najboljši rasti, tako tudi krma in drugi pridelki. Iz gospodarstva se je vleklo kar največ mogoče, črpala se brez primerne povratka moč zemlje, ostalo je skoro samo ogrodje. Praha na močnih tleh, tuintam zeleno gnojenje, znala bi še za silo pomagati do bolj povoljnih pridelkov, vobče pa glede sorazmernega pridelovanja nazadujemo, da nas mora biti strah prihodnosti.

Zlo, nastalo vsled brezmiselnosti prejšnje uprave, povišuje pa še malomarnost premnogih kmetovalcev. Od tistega malega dela rastlinskih redilnih snovi, katere bi zamogel povrniti kmet zemlji še v domačem hlevskem gnoju, je šlo in gre prevelik del v izgubo. S hlevskim gnojem se namreč še vedno prezanikarno ravna.

Upanja, da bo v kratkem mogoča dovoljna nabava umetnih gnojil, je le malo. Na dovoz fosforove kisline, katero stradajoče rastline na naših zemljah najbolj zahtevajo, se v bližnjem času ni posebno zanašati. Za Tomasovo moko, ki se je našim kmetovalcem po pravici zelo priljubila, katero smo dobivali po razmeroma nizkih cenah iz Nemčije, jadikujejo kmetovalci v Nemčiji sami. Pomagano bi bilo, če bi se poskrbelo v Jugoslaviji, da pridejo razen nezadostnih domačih (kosti itd.) tuniški in alžirski fosfati, ki bi se predelali v lastnih tvornicah v superfosfate. Saj je vendar umestnejše, porabiti omejena prometna sredstva za prevoz tvarine, ki omogočijo na domačih tleh pridelke, recimo najmanj desetkrat težji, kakor so iste. Dovož takih pridelkov samih bi stal najmanj desetkrat toliko. Kaj pa mnogokrat večje svote, ki bi morale v inozemstvo, katere bi zamoglo domače kmetijstvo doma zadržati. Kali, s katerim nas je zalagala tudi Nemčija iz svojih neizčrpljivih zalog, si dandanes ne zamore ona niti za lastno potrebo dobavljati. In dušika, vkljub namenom vojne napravljenim novim tvornicam za izrabljanje zračnega dušika, tudi še pomanjkuje, pa je tako drag, da si ga povprečen kmetovalec ne upa kupiti.

Take razmere odločno zahtevajo od kmetovalca, da skrbno gospodari z rastlinskimi redilnimi snovmi v raznih odpadkih, zlasti živalskih. Saj je vendar znano, kako neugodno se izpreminja gnoj, če rahlo leži, koliko se izgubi draga hlapnega dušika. Voda izpira pa tudi nehlapne mineralne snovi n. pr. kali in fosforovo kislino. In pa gnojnica! To izrečno dušičnato in kalijevo gnojilo, kolikor je ne zadrži večinoma slaba stelja, odteka neprimerno izrabljeno. Pa tudi če se nabira, je nje dobrota silno različna. Wagner je n. pr. našel v 1 litru gnojnice od 0,7-6,1 g dušika in 1,6-10,8 g kalija. Primerjajmo to množino dušika z ono v kupljivem žveplenokislem amoniaku, ki tane normalno 35 K 100 kg. Prilичno enako množino dušika imamo v 35 ali pa v 300 hl gnojnice kakor v 100 kg tega. Če primerjamo gnojnico glede kalija s 40 % kilijevo soljo, ima v 36 ali pa 250 hl enako množino, kakor v 100 kg iste. Dobra gnojnica nam zaleže skoraj desetkrat toliko, kakor slaba.

Če pomislimo, da izloča goved v scalnici črez dvakrat več dušika, kakor v blatu, konji celo črez štirikrat več, kalija pa $\frac{1}{3}$, oziroma 4-5 krat več, nam postane jasno, kakšen pomen ima prezirana gnojnica. V

100 litrih dobre gnojnice imamo vsaj toliko dušika, kakor v 100 kg gnoja.

Z ozirom zlasti na drag, važen, ubežljiv dušik so začeli uporabljati razumniki posebna sredstva in naprave (Ortmann Scheppendorf), ne boječ se celo večjih izdatkov za dober dobiček. Na drugi strani pa se tozadevna malomarnost maščuje nad narodnim gospodarstvom. Padanje kmetijskega pridelovanja glede sorazmerne množine ne čuti le kmet, temveč neposredno ali posredno tudi delavec, meščan, sploh vsak državljan. Vsakega torej zanima, da se najodločneje pospešuje zadostnejše gnojenje, torej tudi umnejše ravnanje s hlevskim gnojem. To je torej važna zadeva javnosti.

Ravno sedaj ima kmetovalec še nekaj denarja, katerega naj bi tako posebno plodonosno naložil. Če ima pa za to dobro voljo, se mu protivijo razne ovire. Manjkajo mu tvarine, manjkajo mu osebe, ki bi znale stvar dobro izvršiti.

Glede gradiva (cementa, asfalta, olja itd.) bi se dalo kaj ukreniti. Glede dobave naj bi pač uživale take prepotrebne, splošno koristne naprave primerno prednost. Nekaj neobhodno potrebnih predelavcev se pa tudi da pridobiti. Saj jih ni treba bogzna koliko. Med invalidi, begunci, vojaki itd. je gotovo najti nekaj za to sposobnih zidarjev.

V kratkem tečaju, pod vodstvom kmetijskega strokovnjaka, menda tudi stavbnega tehtnika, bi jih bilo mogoče temu posebnemu namenu primerno izvežbati. Javnost, oziroma država bi morala za to pač tudi nekaj žrtvovati.

Nabirale naj bi se prijave kmetovalcev, kateri želijo urediti svoja gnojišča. Za to določeni urad naj bi šel tem na roke, oskrbel gradivo in predelavce ter načrte. Podobno je deloval deželni kulturnotehnični urad na Štajerskem zelo uspešno glede drenaž premokrih zemljišč. Na enak način bi se dalo pomagati tudi v tej zadevi, da se odstrani ena, gospodarstvu zelo škodljiva pomanjkljivost. Predavanja in zgledi naj bi spodbujali do obširnega posnemanja.

L. Belle.

Kaj hočemo, česa nočemo.

Pod gorenjim zaglavjem je bil objavljen v 7. številki v Ljubljani izhajajočega lista „Domovina“, z dne 14. februarja t. l., spis, ki je v marsičem resničen, a v njem je vsaj ena napaka, oziroma po nerodnosti ali namenoma skovan napad na mojo osebo. Spis je podpisan: „J. L. posestnik“.

En odstavek tega spisa namreč slove: „Ravnatelj P. sem kazal svoj načrt za vzorni hlev, proseč ga, da mi izposluje podpore. Ja, prav lepo, samo, da bi se ne pisali L.“

Kdor pozna razmere v bivši kranjski kronovini, dobro ve, da ravnatelj P. nihče drugi ne more biti, nego jaz, kajti med vsemi tistimi, ki so imeli opraviti s podporami za kmetijstvo, sem bil jaz edini ravnatelj in edina oseba, ki se piše z začetno črko P. Iz tega vzroka se čutim prizadetega in zato dolžnega na ta odstavek odgovoriti, ker more vsak v njem najti napad na mojo osebo in očitane grde in nedopustne pristranosti.

Gospodu L. in javnosti bodi tole pojasnilo:

Podpore za izboljšanje hlevov so bile dvojne, in sicer državne in deželne.

Čez državne podpore je razpolagala kmetijska družba ter sem bil jaz najbolj odločilen, kajti osebno sem pregledal vse popravljene hleve, sem sestavil predloge za sejo glavnega odbora, ki jih je navadno brez izpremembe potrdil nakar so se predložili v izvršitev kmetijskemu ministrstvu na Dunaj v okviru obljubljenih državnih podpor. Kmetijska družba je za vsako leto posebej določila rok, do katerega je bilo vložiti prošnje za državne podpore za izboljšanje hlevov. Ko je ta rok minul in so bile prošnje vse skupaj, sem skoraj izključno sam vse hleve natančno pregledal, popisal, na podlagi posebnega obrazca punktiral, končno klasificiral in jih *ne glede na osebno prošilca* razvrstil v razrede, za katere je bila že naprej določena velikost podpore z ozirom na tozadevno obljubljeno državno podporo. Pri tem je bila vsaka pristranost izključena, saj se ni gledalo na ime prosilca, ampak upravičenost podpore in nje višina se je mehaniško samaodsebe pokazala. Na prošnje za podpore v svrhu izboljšanja hlevov takih prosilcev, ki svojih hlevov še nišo popravili, se pa sploh ni oziralo. Glede državnih podpor je torej očitane gosp. L.-a popolnoma nesnovano ter se nanjo ne more sklicavati.

Bile so pa tudi deželne podpore za izboljšanje hlevov, katere je delil izključno deželni odbor kranjski, pri čemer pa ni imela kmetijska družba prav nikakega vpliva, celo pa jaz ne, ki sem bil takrat pri deželnem odboru v največji nemilosti. Te deželne podpore so se delile brez vsakega načrta kar tjavendan, kakovost popravljenega hleva ni bila prav nič merodajna, ampak v prvi vrsti strankarstvo.

Če je bil g. L. pri meni, mi kazal svoj načrt za vzorni hlev, prošeč me, da mu izposlujem podporo, se tega ne vem spominjati, saj niti ne vem, kdo je ta g. L., in če je to res, mu nisem mogel drugače odgovoriti, kakor je odgovarjalo takratnim razmeram.

O kakem posredovanju od moje strani potemtakem seveda ni takrat moglo biti govora, kajti moje tozadevno delo pri družbi *ni bilo posredovanje*, ampak le sestavljanje nepristranskih predlogov na podlagi ogleda hlevov, kakor je gori povedano, a posredovati pri kulturnem uradu deželnega odbora, ki je imel to zadevo v rokah, pa celo nisem mogel, ker se takrat pri imenovanem uradu niti pokazati nisem smel, če naj bi ne riskiral, da mi vrata pokažejo.

Ako je g. L. želel mojega posredovanja, ter sem mu tako odgovoril, kakor trdi, kar nikakor ni nemogoče, tedaj je bržkone želel deželne podpore; povedal sem mu odkritosrčno kako stoje razmere, kajti g. L. je bil bržkone na glasu takega političnega prepričanja, kakršno je že naprej izključilo vsak up do kake deželne podpore. Preden je namreč deželni odbor dal komu kako podporo, in ni že naprej poznal njegovega političnega prepričanja, se je vedno najprej obrnil do svojega zaupnika v dotičnem kraju, če je prosilec zanesljiv pristaš politične stranke deželnega odbora. Ne-koč se je n. pr. pripetilo, da je eden izmed kmetijskih veščakov deželnega kulturnega urada priporočal podporo za nekega vzorno delujočega sadjarja, ki pa ni bil pristaš stranke deželnega odbora, in posledica je bila, da je dotični uradnik dobil oster ukor.

Če sem torej res tako govoril, kakor trdi g. L., sem mu tedaj nekaj povedal, kar je odgovarjalo takratnim razmeram in od g. L. bi bilo dostojno, zadevo na podlagi dejstev pravilno popisat, ne je pa prikrivo tako objaviti, da me more javnost upravičeno sumičiti grde pristranosti.

Gustav Pirc.

Pravilno krmljenje brejih krav.

Prehranjenje zaroda v maternem telesu se prične v onem trenutku, ko poide hranilni rumenjaki v jajčni celici, kjer se razvija zarod. S tem trenutkom hrani mati svoj zarod, iz svoje na poseben način predelane krvi. Gotovo je, da je nadaljnji razvoj zaroda odvisen od hrane, ki jo dobiva mati. Posebno vpliva na tele prehranjanje matere v zadnjih mesecih. Velikokrat se sliši, da se lahko vpliva z različnim krmljenjem na zaželjeno lastnost bodoče živali. Akoravno ni to dobesedno mogoče, je resnica, da je razvoj zaroda odvisen od pokladane hrane. Ako bomo pokladali breji kravi dobro in bogato krmo, bo tudi razvoj teleta v maternem telesu ugodnejši. Njegovo telo bo močno in veliko lažje bo kljubovalo boleznim. V nasprotnem slučaju se skotijo slabički, ki nikdar ne dosežejo onih uspehov, kakor je od njih pričakovati. Sicer se lahko izboljša še pozneje stanje takih telet, a to z velikim trudom in denarjem.

Pretrirana hrana pa zopet lahko škoduje. Pri preobilni krmi se zarod tako razvije, da je otežkočen porod, in stem preti nevarnost za kravo in tele. Tudi je mogoče, da se mati pri bogatih jasliah tako zredi, da zarod slab ostane. Lahko se tudi spolovila zdebelijo, da postane nevarnost otežkočenega poroda. Torej je obojno pretiranje nevarno.

Krma ne sme biti pokvarjena ali plesniva. Gnila repa, zmrzel krompir, injava zelena piča, zatohla, blatna ali drugače pokvarjena klaja se ne sme pokladati breji živali, posebno ne v zadnjih mesecih brejosti. Priporočljivo je, da se ženejo zadnje 6—8 tednov breje krave na pašnike, kjer lahko ostanejo brez posebne dodatne klaje. Bivanje na svežem zraku pospešuje presnavljanje in utrdi žival proti napadom boleznim. Medtem se lahko temeljito osnažijo hlevi.

Zakaj živinoreja na Francoskem in v Švici tako izvrstno uspeva? Ker je žival od zgodnje spomladi do pozne jeseni na pašnikih. Tudi skotitve telet se vršijo na pašnikih in se pri tem ni bati, da bi kaj trpela krava ali tele. Nasprotno, še zelo zdravo je za oba. Sploh vpliva bivanje na prostem zelo dobro na potek skotitve in se opaza na prostem veliko manj težkoč pri porodu, kakor pa v hlevih. Agr. Prijatelj.

O snaženju goveje živine.

„Dobro snaženje je polovica krme“, pravi star živinorejski pregovor.

Zakaj je pač dobro snaženje tako potrebno? Na živalski koži se zbira različna nesnaga, n. pr. prah iz zraka, blato itd. Največ nesnage pa nastaja vsled delovanja kože same; ko izhlapeva znoj, ostanejo trdni deli istega, to so razne soli, toščobe in dušičnate snovi na koži. Razentega izločajo lojnice kožni loj, kateremu se primešajo odmrli delci gornje kože.

Ta nesnaga onemogoča izločujoče delovanje kože, ker zamaši lojnim žlezicam ustja in zadelduje gnojnice, zabranjuje vsled tega izstop različnim izločbam iz lojnih in znojnih žlez in oškoduje stem vse truplo. Obenem se začne ta nesnaga razkrajati, kar povzroča občutek srbenja. Treba se je le spomniti, kako neprijeten občutek ima človek, če pride prah na znojno kožo in kako hitro primora do umivanja in brisanja.

Kar človeku dobro de, tudi živali ne bo škodovalo. Zato pa ne znači dobrega živinorejca, če vidimo

na njegovem govedu prisušeno trdo blato, če visijo na zadnjih nogah in po trebuhu oni vobče znani „knofi“ ali „zvonce“. Puščati to blato toliko časa na govedu, da samo odpade, je neodpušljivo.

Na kakšen način se delo snaženja najbolje opravlja? Za snaženje se naj rabi krtača; najboljša je iz svinjskih ščetin. Krtača naj se vleče v smeri dlake, in sicer tako dolgo, da je koža gladka in snažna.

Kaj pa čokalo ali štrigelj? Nekateri živinorejci ga rabijo kot edino orodje za snaženje; vendar pa moramo si imeti pred očmi, da se z ostrim čohalom živina rani, tako da je cela koža polna majhnih ranic. Vsled tega bi naj čohalo služilo le v to, da se krtača ob njem osnaži in očisti od prahu. — Dobro vem, da so krtače za snaženje sedaj silno drage, pa upajmo, da se bo s padanjem cen tudi to prekorišno orodje dobilo zopet za pošteno ceno.

Snaženje delovnih volov, ki so močno potni ali od dežja mokri, se naj vrši slično kakor pri konjih. Tekočina naj se najprej izžme, nato naj se živali s slamo do suhega odrgnejo in nazadnje pokrijejo. Pravo snaženje s krtačo pa se vrši šele potem, ko je koža popolnoma suha.

Zidanšek.

Skrb za modro galico.

Razveseljiva je vest, da je deželna vlada za Slovenijo v Ljubljani pooblastila poverjenišvo za javna dela, naj izvrši vse predpriprave za izdelovanje zadostne množine modre ali bakrene galice za potrebe našega vinogradništva.

Modro galico (v Dalmaciji jo imenuje seljak „modri kamen“) poznajo od naših kmetov najbolj vinogradniki kot uspešno sredstvo proti trsni peronospori. Nje uporaba v kmetijstvu je pa večstranska; vse premalo se je rabi pri nas še n. pr. v sadjarstvu; v tem oziru prednjačijo zlasti Tirolci, ki pridelujejo ravno zaradi uporabe modre galice ne samo fino, ampak tudi posebno čisto, zdravo, zato več vredno sadje. Namakanje žitnega semena v raztopini modre galice je v dobrih kmetijskih gospodarstvih običajno; za konserviranje lesu (kolja, stebričev i. dr.) modra galica tudi kaj dobro služi itd. itd. Precejšnje množine modre galice se uporabljajo nadalje v industriji in obrti, kar bodi le mimogrede omenjeno. Iz tega sledi, da rabimo v resnici precej več modre galice, nego je je potrebno v vinogradarske svrhe.

Modra galica se izdeluje iz bakra in žveplene kisline. Učinkujoči del te kemične spojine je baker. Cena modri galici je najbolj odvisna od cene bakra. ki se je pa tudi v mirnih časih, torej pred vojno, na svetovnem trgu kar skokoma izpreminjala. Modra galica je bila, kakor baker, vedno predmet oziroma blago za veliko špekulacijo. Kdor je znal in mogel uporabiti ugodno konjunkturo, jo je dobro kupil, in narobe. Ali modre galice se je seveda moglo dobiti vedno dovolj, in cena, če pomislimo, kako je naraščala med vojno, ji je bila vendar zmerna vsled dovoljne konkurence v takratni svobodni svetovni trgovini.

Kmetovalec je modro galico — posebno tudi glede kvalitete — kupoval najugodnejše potom svojih organizacij (Kmetijskih družb, Zadrugnih zvez i. dr.); to velja sicer slej kot prej za vse gospodarske potrebščine. Kdor tega ne uvideva ali uvažati noče, je nazadnjak prve vrste, pa tudi bedak, ker noče samemu sebi dobro. Torej skupno nabavljanje gospodarskih potrebščin po

kmetijskih nakupovalnih organizacijah je eden glavnih pogojev za uspešen razvoj našega celokupnega kmetijskega gospodarstva. V tem pogledu se bo pri nas moglo in moralo še mnogo storiti.

Po izbruhu svetovne vojne je bila nabava modre galice naravno vedno težavnejša. Glavne surovine, bakra ni imela bivša stara Avstrija niti za vojne namene dovolj; saj nam je pobrala vse, kar je količkar vsebovalo te važne kovine. Ž njo ni mogel nihče več svobodno razpolagati. Tudi modra galica, v kolikor jo je še bilo pri nas ali došlo k nam, kakortudi vsa morebitna nova produkcija, je bila kontrolirana, odnosno zasežena. Leta 1915. je bila nabava modre galice kajpak že silno otežkočena; špekulacija ž njo se je bujno razvijala do današnjega dne in se bo mogla omejiti šele, ko nastopijo zopet redne razmere v internacionalnem blagovnem prometu.

Nevarnost zlasti za vinogradništvo je bila velika; peronospora, ako se je temeljito ne pokončuje, uniči lahko v enem letu ne samo ves vinski pridelek, ampak — kar je seve mnogo hujše — ves nasad, torej trsje, ki reprezentira milijardsko vrednost narodnega premoženja. Vlada sama se je zbalala take gospodarske katastrofe in je za naslednja tri leta (1916 do 1918) uvedla posebno akcijo za preskrbo vinogradnikov z najpotrebnejšimi pokončevalnimi sredstvi proti najopasnejšim trsnim boleznim in škodljivcem, torej v prvi vrsti z modro galico proti peronospori.

Danes lahko rečemo, da je ta akcija, menda edina, ki jo je stara država započela, z ozirom na res težavne razmere v splošnem dobro uspela. Vsaj za največjo silo so bili vinogradniki z modro galico preskrbljeni. Zahvaliti se imamo dejstvu, da je imel v starem kmetijskem ministristvu ta referat obče priznani strokovnjak na tem polju *Portele*, ki je važno zadevo ne le temeljito razumel, ampak tudi z vso vnemo, z največjo odločnostjo in po potrebi z možato brezobzirnostjo pospeševal. Silni odpor vojaških oblasti je z vsemi možnimi argumenti končno premagal; surovine smo dobili, in najnujnejša produkcija modre galice se je omogočila.

V prvih dveh letih (1916 do 1917) se je z drž. posredovanjem nabavilo precej galice tudi iz Nemčije in Švedske, ali pod skrajno neugodnimi pogoji; saj maksimalna cena za modro galico v Nemčiji za Avstrijo ni imela veljave. Tako „lepo“ zavezniško razmerje se je gojilo v trgovinskem obratu tudi pri vseh drugih rečeh med Nemčijo in Avstrijo — kakor znano — vedno na našo škodo.

Šele v tretjem in zadnjem letu te akcije (1918) je domača produkcija tako narasla, da smo bili od tuje več ali manj neodvisni.

Modro galico so izdelovale naslednje tvrdke: „Oesterreichischer Verein für chemische und metallurgische Produktion“, Dunaj I., Schenkenstrasse 8/10 (*tvornica v Ustju na Češkem*); „Kupferraffinerie B. Wetzler & Co.“, Neu-Erlaa pri Dunaju; „Chemische Fabrik“ Wagenmann, Seybel & Co. A. G., Dunaj VI.; Getreidemarkt 7 (*tvornica v Liesingu pri Dunaju*) in „K. k. Montan-Verkaufsamt“ na Dunaju (*tvornica „k. k. Berg- und Hüttenverwaltung“ v Brixleggu na Tirolskem*). Cena za blago teh raznih provenijenc je bila zelo različna.

Tvornica v Brixleggu je državno podjetje, v področju prejšnjega c. kr. ministristva in sedanjega nemško-avstrijskega državnega urada za javna dela, torej neodvisno od kmetijskega resorta. Pomenljivo je, da je bila tirolska galica vedno razmeroma prav po-

cení; druge tvornice so delale večje dobičke, a zaradi državne kontrole vendar ne takih, kakor bi sicer hotele. Precej znatne množine modre galice je pa dalo kmetijsko ministrstvo izdelati tudi v *lastni režiji*; baker kot eurovino (razne bakrene posode in starine, odpadke bakrene industrije, ker čistega bakra ni bilo dobiti), je od vojnega erarja samo nakupilo in dalo na lastni račun tvornicam v izdelovanje modre galice, in sicer deloma v Brixleggu, največ pa v Liesingu. Ta način produkcije je bil najcenejši.

Kot izvršujoča poslovница kmetijskega ministrstva za akcijo vseh treh let je fungirala *Splošna zveza avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju*; po tej centrali so dobivale razne *deželne razdeljevalnice* (Kmetijske družbe, Zadrugne zveze, Deželni kulturni sveti) modro galico po čisto enakih cenah in pogojih, določenih za vsako leto naprej po kmetijskem ministrstvu. Enako se je postopalo pri razdeljevanju drugih preparatov (žvepla, dokler ga je še kaj bilo, sivega žvepla, natrijevega thiosulfata ali „Saloidina“, bakrene paste „Bosna“ itd.).

Povprečna cena je bila K 290— (1916), 320— (1917) in 330— (1918) za 100 kg modre galice. Vrednost vse v teh treh letih razdeljene „državne“ galice je bila okoli 47 1/4 milijona kron; prištevši vrednost razdeljene bakrene paste „Bosna“, ki proti peronospori približno enako dobro služi in se izdeluje v Brückli (Brückl) na Koroškem (tvornica je last tvrdke „Bosnische Elektrizitäts- Aktiengesellschaft“, Dunaj I., Tegetthoffstrasse 7), od približno 2 milijona, dobimo lepo vsoto okroglih 50 milijonov kron; torej v enem letu je avstrijsko vinogradništvo plačalo samo za omenjena dva preparata proti peronospori *povprečno* nad 16 1/2 milijona kron. — Stroški za transport, razdeljevanje i. dr. so šli na račun vinogradnikov.

Zanimivo je, da je bila modra galica na Ogrskem in celo v Švici vsa ta leta mnogo dražja, da ne govorimo o oderuških cenah, ki so se zahtevale v „prostem“ prometu (K 2000— in več za 100 kg!), dočim je naša akcija, ki se je nameravala nadaljevati, zaključila poslovno leto 1918. celó z znatnim pretičkom, oziroma prebitkom od preko enega milijona kron, koja vsota se bo morala še porazdeliti med nove vinogradniške države, kakor jim pritiče.

Akcija za leto 1919. je bila uprav oktobra meseca prejšnjega leta že docela zasnovana; zrušila se je stara Avstrija, in pokopana je bila započeta akcija. Povprečna cena galici za leto 1919. je bila določena na K 420— za 100 kg. Vsled razpada države se je blaga polastila pohlepna špekulacija, ki zahteva zanj večkratnik omenjene povprečne cene. Razuzdana anarhija; lov na ogromne milijone se nadaljuje na konto vinogradnika. Na slabem je ravno Slovenija, ki nima lastne produkcije, za katero se pa mora naša pokrajina, kakor vinorodna Jugoslavija sploh, takoj pobrigati. Za tekoče leto se menda ne bo moglo dovolj storiti. Slovenska kmetijska družba je pa glasom svojih poročil že vse potrebno ukrenila, da se naše ogroženo vinogradništvo tudi za to morda najkritičnejše leto obvaruje vsaj večje nesreče. Končno bi nam antantne države prav lahko pomagale, ker so največji gospodarji bakra in — modre galice; do te je danes ključ v Parizu.

Tehnične naprave za fabrikacijo modre galice so pod gotovimi pogoji pravzaprav dokaj enostavne. Poleg strokovnega vodstva se izhaja s spretnim navadnim delavskim osebjem. Tudi vprašanje mesta ali kraja

za tvornico je samo v toliko važno, da se izbere prostor tam, od koder je razpošiljanje gotovega produkta, modre galice, najpraktičnejše; torej po mogočnosti bolj v središču vinorodnega ozemlja, na ugodni prometni točki na vse strani. Dovažanje surovin ne igra vselej ravno bistvene vloge; pa tudi ta okolnost se lahko kar mogoče uvaža; isto velja glede nabave ambalaže, n. pr. sodčkov (navadno po 100 ali 250 kg) za razpošiljanje modre galice v celih vagonih itd. itd. — Dobro lahko služi kaka stara, dovolj solidna zgradba, opuščena tvornica, nerabljen skladišče z dovolj velikimi prostori; drugega inventarja (premičnin) ni bogve koliko potrebno. Drugačna je stvar, ako bi se moral uporabljati baker iz to kovino vsebujočih predmetov, n. pr. iz starih topov, razbitih cerkvenih zvonov To so tehniška vprašanja, na katera bodo odgovarjali večji strokovnjaki — tehniki, inženjerji te stroke.

Koliko modre galice rabimo letno za vinogradništvo v Sloveniji? Točen odgovor je nemogoč, ker meje slovenske pokrajine (dežele) še niso končno določene. Nadalje moramo uvaževati, da nastopa peronospora ne le v raznih letih, ampak tudi v raznih krajih in legah v neenaki meri. Ponekod jo temeljito pokončujejo, tri-, štiri-, celo večkrat škropijo, uporabljajo tudi večprocentno (2 in 3 %) raztopino, drugod zopet to važno kulturno delo bolj zanemarijo ali pa izhajajo dovolj dobro z manj koncentriranimi raztopinami in samo s parkratnim škropljenjem. V južnih deželah nastopa peronospora redno manj, v severnejših (osobito alpskih) zaradi večje množine padavin bolj, ker vlaga poleg drugih momentov nje razvoj pospešuje.

Na vse te okolnosti se je pri razdeljevanju modre galice v letih 1916-1918 oziralo. Tirolskim nemškim vinogradnikom je bilo za 1 ha vinograda 70. celo 80 kg modre galice premalo, dočim so se na Štajerskem zadovoljili v nekaterih slučajih z manj ko 30 kg, na Kranjskem z nekoliko več, v Istri in Dalmaciji so morali izhajati s pičlo 20 kg itd. Povprečno je prišlo jedva 25 kg na 1 ha, ker je galice vedno primanjkovalo. Za slovensko vinogradništvo je bilo z modro galico pravično in v vsakem oziru *razmeroma* prav dobro poskrbljeno, v kolikor so storile tudi deželne in krajevne razdeljevalnice svojo dolžnost.

Vzamimo torej drugo k drugemu samo 35 kg modre galice za 1 ha vinograda! Preveč to ni, prej premalo, posebno če se oziramo še na potrebe našega trsnicarstva, ki se bo gotovo vedno bolj razvijalo in mu peronospora najmanj prizanaša. Tudi sadjarstva se ne bi smelo čisto zanemarjati.

Površina vinogradov na *slovenskem* ozemlju, vračunajoč Goriško, celo Istro (torej s hrvaškim in italijanskim delom vred) ter Trst z okolico, znaša približno*):

Štajersko (slovensko ozemlje)	24 000 ha
Koroško	20 „
Kranjsko	9.800 „
Goriško (brez Gradiščanskega)	6.000 „
Istra in Trst z okolico	28.180 „
skupaj	68 000 ha,

t. j. skoraj ena tretjina vse površine vinogradov v stari Avstriji od preko 200 tisoč hektarjev.

V *najugodnejem* slučaju bi imela Slovenija pod zgorajšnjimi predpostavkami 68 tisoč hektarjev vinograda, približno toliko kot Dalmacija, ki jih ima

* Sigurnejših podatkov žal nimam pri roki. Op. pis.

okroglo 70 tisoč ha, ali od teh je po filokseri precejšnji del že opustošenih in še neobnovljenih.

Računajoč na 1 ha 35 kg modre galice, potrebovali bi je na leto 2.380.000 kg ali 238 vagonov.

Koliko bakra je potrebno za to množino modre galice? Kemična sestavina modre galice nam da na to odgovor.

V 100 kg modre galice je namreč okroglo 25 $\frac{1}{2}$ kg čistega bakra.

V praksi se — že zaradi enostavnosti — navadno računi 26 kg bakra na 100 kg galice, t. j. 26 % bakra.

Za 1 vagon s 100 metriskimi stoti (10.000 kg) modre galice se potrebuje 26 met. stotov bakra, za 238 vagonov galice pa 6.188 met. stotov (618.800 kg) ali skoraj 62 vagonov čistega bakra.

Gotovo je, da se vsaj letos še v Sloveniji ne bo porabilo toliko modre galice iz umljivih razlogov. Vsekakor je pa potrebna množina spričo težavnih nabavnih razmer ogromna, in ogromna je vsota, ki jo bo naše vinogradništvo gospodarstvo moralo šteti za modro galico.

Ker so Italijani po današnjem stanju zasedli približno ravno polovico zgoraj navedenega vinorodnega sveta, bi bila — ako se v doglednem času te tuje sile ne otresemo — potrebna seve samo polovica proračunane množine modre galice, oziroma bakra, torej kakih 120 vagonov modre galice, odnosno nekaj nad 30 vagonov čistega bakra.

Nemška Avstrija ima letos več modre galice, nego je more porabiti; saj je njen največji in edini konsument danes samo Nižje-Avstrijsko z okroglo 35.000 ha vinogradov, za katere potrebujejo 120 do 150 vagonov modre galice. V območju te nove republike so tri tvornice (Neu-Erlaa, Liesing, Brixlegg), ki bodo izdelale nad 300 vagonov tega preparata, tako da jim dobra polovica produkcije preostaja. To uporabljajo za izvoz, v izmenjavo n. pr. proti živlom, torej kot kompenzacijsko blago v meddržavnem prometu. Brixlegg pošilja v Svico, Neu-Erlaa in Liesing prideta morda tudi za Jugoslavijo v poštev.

(Konec sledi.)

ZADEVE in NAREDBE deželne vlade za Slovenijo.

Povišanje skočnine in letne podpore za žrebce.

Upoštevaloč izredno draginjo je poverjeništvu oddelka za kmetijstvo določilo za skočno dobo 1919. sledeče skočnine:

za žrebce težkih pasem 30 K,

za žrebce lahkih pasem 25 ».

Te skočnine veljajo za vse žrebce na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem brez izjeme, najsi so v zasebni ali pa v državni oskrbi.

Iz ravno tistih razlogov je izplačati za vsakega žrebca v zasebni oskrbi poleg že določene letne subvencije po 300 K še izredno doklado v znesku 300 K.

Ta doklada velja zaenkrat za leto 1919.

O tem je obvestiti vse one, ki imajo žrebce v za-

sebni oskrbi in jih izrecno opozoriti, da nimajo pravice zahtevati višjih skočnin, kakor so določene za l. 1919.

Poštni čekovni urad za Slovenijo.

S 15. februarjem t. l. je pričel v poslopu bivše nemške gimnazije v Ljubljani, Bethovnova ulica 7. poslovati čekovni urad za stranke. Hranilnični promet in promet s papirji se za sedaj še ne vpelje. — Navodila o rabi čekov se dobe pri poštini uradih, ozir. pri čekovnem uradu. Promet z dunajsko pošto hranilnico je sedaj prekinjen; naši poštni uradi torej ne sprejemajo več vplačil zanjo in tudi ne izplačujejo nobenih zneskov, če že niso bili nakazani do 31. januarja t. l. Tudi izplačila na hranilnične knjižice so ustavljena. Člani dunajske poštne hranilnice morajo poslati odpoved in knjižico poštini hranilnici na Dunaj, ako hočejo odpovedati celo imovino ali pa samo en del. Odpovedi se mora dodati opazka, naj se odpovedana svota odpošlje po poštini nakaznici. Dopisovanje z dunajsko pošto hranilnico je podvrženo poštini.

Gojenje tobacnih rastlin prepovedano.

(Razglas finančnega dež. ravnateljstva v Ljubljani z dne 14. februarja 1919. Uradni list št. LI.)

Olajšave glede gojenja tobacnih rastlin po vrtovih in poljih, ki jih je dovolilo bivše avstr. finančno ministrstvo, so veljale samo za leto 1918. kot izjema, ker je bilo občinstvo po časopisju napačno poučeno in zavedeno k prestopkom. V bodoče se bo proti vsakomur, ki bi poizkusil gojiti tobacne rastline, zopet postopalo strogo po § 312. doh. kaz. zak., ki določa, da je tobacne rastline, gojene po neupravičenih, izrupati in uničiti ter poleg tega storilca kaznovati z globo v izmeri polovične do dvakratne potrošnine, ki bi odgovarjala enaki množini surovega tobacnega listja. Pri tem so se upoštevale tudi korenine.

Nadzorstvo veleposestev.

Ker je vlada izvedela, da cela vrsta nemških veleposestnikov skuša z raznimi manipulacijami doseči obremenitev in navidezno razkosanje veleposestev, je deželna vlada sklenila postaviti vsa veleposestva, kjer se v eni roki nahaja vsaj 300 ha zemlje, pod državno nadzorstvo. To nadzorstvo se zaznamuje v zemljiški knjigi. Od danes naprej je vsako prodajanje ali obremenjenje velikih posestev nad 300 ha prepovedano. Občinstvo mora vlado podpirati stem, da jo obvesti o vsakem poskusu, da se prepoved obide.

Prepoved izvoza konj.

Deželna vlada za Slovenijo je v svoji seji dne 14. ebruarja t. l. sklenila, da se izvoz konj iz ozemlja Slovenije prepove do dovršenega pregleda ali klasifikacije konj. To je bilo potrebno posebno z ozirom na dejstvo, ker so vojaški konji zanesli v naše kraje konjske garje, ki so se silno razširile. Ne gre torej, da bi se dopustilo s to živino prost promet izven Slovenije, ker bi se potem ta bolezen razširila še v druge kraje, kjer je še nimajo. Razentega se ponovno opozarja vse konjerejce in posestnike konj v njih lastnem interesu, da je strogo prepovedana vsaka kupčija s konji, ki so bili last bivše avstro-ogrske armade. Oškodovani bodo kupci, ker se na protipostavne kupčije ne bo oziralo, proti prodajalcem se bo pa uradno postopalo.

Najvišja cena za prasičje meso s špehom.

(Naredba prehranjevalnega urada z dne 16. februarja 1919.)

Uradni list LII)

V delni izpremembi, oziroma izpopolnitvi naredbe z dne 19. decembra 1918., št. 214 (Uradni list XXVII), se za nadrobno prodajo prasičjega mesa s špehom, to je mesa takozvanih pršutarjev, ki se od njega špeha ne odbere, določa za vse pokrajine Slovenije najvišja cena 16 K za kilogram. Ta zvišana cena velja izključno le za meso omenjene vrste, ne pa tudi za drugo sveže prasičje meso. Ta naredba dobi moč z dnem razglasitve.

Povišek cen goveje živine.

Deželna vlada je v svoji seji dne 12. svečana t. l. sklenila, da se zvišajo na slovenskem ozemlju prevzemne cene vseh vrst živine za K 1.50 pri kilogramu žive teže. Ta povišek se bo izplačeval od 16. t. m. samo tistim posestnikom živine, ki oddajajo živino prostovoljno, bodisi na poziv zaupnika ali brez poziva. Opozarja se pa izrecno, da ostanejo cene za nadrobno prodajo mesa neizpremenjene, kakor dosedaj, ker plača omenjeni povišek država.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slov. kmetijsko društvo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista: na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisno priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morebiti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakršne jamstva.

Vprašanje 18. Po svojem pokojnem očetu sem glavni dedič ter prosim pojasnila, kako je razlagati določbo očetove oporoke, ki slove: »Glavni dedič je moj sin A., ki plača J., L. in M. vsakemu po . . . K., J. ima pa pravico v gozdni parceli NN. enkrat posekati polovico smrek.« — Od smrti očeta je preteklo že sedem let in se z bratom ne moreva pogoditi glede določbe zastran posekanja smrek, kajti v oporoki ni rečeno, ali gre za vse smreke, tedaj tudi za nedorasle, in kdaj jih mora posekati. Brat stoji na stališču, da jih bo že enkrat posekal, četudi čez 50 let, kar je pa meni v veliko škodo pri rednem gospodarstvu v dotični gozdni parceli. Kdaj mora dedič posekati v oporoki mu voljene smreke? (A. J. v V.)

Odgovor: To, kar je Vaš brat poleg denarja, t. j. dedščine dobil vsled oporoke očeta še posebej v blagu, namreč polovico smrek v določeni parceli, ni dedščina v pomenu zakona, ampak volilo. Vi, kot glavni dedič, ste dolžni volila v denarju izplačati eno leto po smrti svojega očeta, a stvarna volila, med katera spadajo n. pr. v Vašem slučaju smreke, ste dolžni volilohjemalcu izročiti takoj po dokončani zapuščinski obravnavi. Če brat voljenih mu smrek noče posekati, ga morete k temu prisiliti s tožbo, in sicer tem potom, da ga tožite na sprejetev volila. Vaša korist na izpolnitvi očetove oporoke, ki jo je v tožbenem spisu v denarju označiti, utegne biti tako velika, da bo smel pravdo prevzeti le odvetnik. Kako si bosta z bratom smreke delila, je odvisno od medsebojne poravnave, ki seveda mora odgovarjati določilom gozdnega zakona.

Če se na pr. v dotični parceli ne sme vse drevje do tal posekati, potem gredo Vašemu bratu samo one smreke, ki se smejo posekati, kajti vsaka določba v oporoki, ki ni v skladu z zakonskimi naredbami, je neveljavna. Polovico cele gozdne parcele morete prepustiti bratu v last le potom darilnega pisma, kajti oče mu je volil samo smreke, ne pa tudi gozdnih tla. Vaš brat se more prepisati v zemljiški knjigi na polovico parcele le na podlagi darilnega pisma, od katerega je pa plačati zelo visoko pristojbino. Svetujemo Vam, pri poravnavi vprašati za svet gozdarskega izvedenca, ki zna ceniti stoječe drevje in vé za zakonske določbe, ki veljajo za dotično gozdno parcelo. P.

Vprašanje 19. Ali bi bile saje primerno gnojilo za njive? I. K. v G.

Odgovor: Saje imenujemo male delce premoga, ki se izločujejo pri gorenju kuriv in prilepijo na hladnih mestih dimnika. V domačiji pridejo v poštev v prvi vrsti saje od premoga in drv. Kemična sestava saj je odvisna od naprave gnojilnice in izpeljave dimnikov, kakortudi od vrste premoga in drv, ki jih uporabljamo za kurivo. Na podlagi kemičnih preizkušenj se je dognalo, da obsegajo saje premoga okrog 2.5 % dušika, 0.5 % fosforove kisline in 0.5 % kalija, saje drv pa 1.5 % dušika, 0.5 % fosforove kisline, 2.5 % kalija in 10 % apna. Ker uporabljamo za kurivo drva in premog, bo sestavina saj v tem slučaju v sredini med navedenimi množinami. (Hlevski gnoj obsega približno 0.5 % dušika, 0.2 % fosforove kisline in 0.3 % kalija.) Ker obsegajo saje, kakor razvidno, obilo hranilnih snovi, zato jih je kot gnojilo vsekakor toplo priporočati. Trosijo se same ali zmešane s prstjo ali pa s kompostom teden pred setvijo. S sajami potresena zemlja dobi temno barvo, kar povzroča, da lažje in v večji meri sprejema toplino solnčnih žarkov in torej pospešuje kaljenje zasetega semena. Omeniti je dalje, da saje zatro deloma tudi škodljiva mrčesa, posebno pa nadležne uši. T.

Vprašanje 20. V kaki starosti je rezati teleta, da dobimo pozneje dobre vole? (A. F. v K.)

Odgovor: Namen rezanja je preprečiti spolno drženje in stem pridobiti žival, ki je uporabna za težka dela. Zgodaj rezano tele izgubi kmalu podobo bička in pridobiva obliko vola, kar opažamo na zadnjih delih telesa, ki se krepko razvijejo, dočim se pozneje rezanim živalim razvije močan vrat in krepka prsa. Prednosti, ki jih ima doba rezanja, so v prvem in drugem slučaju razne in je v to svrhu upoštevati krajevne razmere. Rezanje, ki se lahko vrši pri teletu od 6. tedna do enega leta, bi bilo za naše razmere najprimernejše v starosti pol leta. T.

Vprašanje 21. Dasiravno imam kokoši istega plemena kakor moj sosed, vendar mi ležejo sedaj le malo jajc, dočim neso sosedu celo leto. Vprašam torej, kaj je vzrok, da kokoši pozimi ne neso? (J. G. v A.)

Odgovor: Kokoši neso tudi pozimi, ampak v to svrhu je potrebno, da se jih v tem času primerno oskrbuje. Predpogoj so v prvi vrsti dobra in tečna krma, nadalje primeren pregib živali in toplo prenočišče. Spomladi, poleti, in jeseni dobe kokoši, ki so na prostem, obilo mrčesa, zlasti črvov, hroščev in mušic, ki jim služijo kot izborna in dosti beljakovin obsegajoča krma, katera jim pozimi vsekakor primanjkuje. Potrebno je torej, da se jim taka krma doda z raznimi mesnimi odpadki, drobom in živalsko krvjo, ki nam je v tem času večkrat na razpolago. Vrhutega je dati kokošim priliko, da dobe zadostno množino apnenega peska ali pa dobro zdrobljenih jajčnih lupin in klajnega apna, torej snovi, ki so za tvorjenje jajčne lupine neobhodno potrebne. Da jim čiste in sveže vode ne sme nikdar primanjkovati, je seveda samoobsebi umevno. Če boste navedeno na-

tanko upoštevali, potem ste lahko zagotovljeni, da bodo Vaše kokoši, če so seveda drugače zdrave, nesle jajca tudi pozimi, kakor sedaj sosedu, ki je to dosegel gotovo le z dobro in tečno krmo in s toplim kurnjakom. T.

Vprašanje 22. Kako preženem prasičem uši?
(J. K. v B.)

Odgovor: Najboljše sredstvo je tobakova voda, ki se pripravi iz tobakovega izvlečka, katerega prodaja družba. V to svrko je v litru vode razpustiti dve žlici navedenega izvlečka, nakar je s tobakovo vodo, ki jo dobimo na ta način, močiti in izpirati ušiva mesta. Stem se zamore vse uši, ne pa gnide, iz katerih se po petih dneh izležejo nove uši. Zato je po preteku tega časa zopet izpirati in mazati vsa taka ušiva mesta. To izpiranje je potem vsaj vsak teden enkrat ponavljati, dokler se žival ne iznebi te nadležne golazni. Ker se uši razležejo tudi po stelji, zato je omenjeno večkrat menjati. Pridna čėja svinjaka, kakortudi prasičev samih pripomore, da se uši kmalu popolnoma zatro. T.

Vprašanje 23. Letošnjo zimo mi je zajec obgrizel deset jabolčnih dreves. Naznanil sem to najemniku lovišča, ki mi je rekel, da velja na Kranjskem zakonu, da mora vsakdo svoje sadno drevje oviti s slamo. Ker tega nisem storil, nimam baje pravice zahtevati odškodnine. Kako dosežem odškodnino za škodo, povzročeno po zajcu?
(F. G. v D.)

Odgovor: Če hočete doseči odškodnino za škodo, ki jo povzročajo zajci in druga divjačina, se morate ravnati po zakonu o povračilu škod, storjenih po lovu in divjačini, ki je bil izdan 19. maja 1889. V tem zakonu stoji natančno navedeno, da mora oškodovanec svoje zahteve za povračilo škod naznaniti pri okrajnem glavarstvu najpozneje v štirinajstih dneh po tem, ko je zanje zvedel. Vrhutega mora isti tudi pravočasno prositi, da se ceni škoda, dokler se še pozna. Če se povračila ne zahteva v navedenem roku, oziroma če se opusti prošnja za cenitev, izgubi pravica do odškodnine svojo moč. To vedo dobro lovski najemniki in skušajo oškodovance zavleči z raznimi izgovori, da poteče rok naznanila in potem jim ni treba povrniti škode. Dalje stoji v zakonu, da zemljiški posestnik, oziroma zaupnik, sicer ni dolžan z ograjo ali z drugimi pripravami zemljišče braniti zoper škodo po divjačini, vendar ima samo takrat pravico do povračila škode, ki jo naredi divjačina po drevesnicah in na posamezno stoječem drevju, kadar se ne dokaže, da je škoda nastopila vsled tega, ker je oškodovanec opustil tiste na dotičnem kraju navadne priprave, ki z njimi dober gospodar navadno zavaruje take stvari. Nikjer pa ni zapisano, da mora vsak posestnik varovati svoje drevje z ovijanjem s slamo ali na kak drug način. Ker ste pa najbrže že zamudili rok prijave, boste težko dosegli kako odškodnino za napravljen škodo.

Vprašanje 24. Lani sem na domačem vrtu pomladil sicer zelo rodovitno hruško. Mladike so postale silno močne ter sem jih prikrajšal, kakor so me naučili v vinorejski šoli v Mariboru. Odpadle mladike sem pustil dva tedna na prostem, šele potem sem se spomnil, da jih lahko uporabim za cepiče. Postavil sem jih v klet, ne vem pa, če bodo za rabo. Ali so mladike, ki so ležale dva tedna na prostem, še porabne za cepiče? (L. G. v R.)

Odgovor: Ako Vas prav razumemo, ste pustili enoletne odrezane mladike na tleh in ste se šele pozneje spomnili, da bi jih lahko uporabili za cepiče. Nam ni mogoče zagotovo vedeti, ali so dotične mladike še uporabne ali ne, ker je to odvisno od prostra, kjer so ležale in pa

od vremena. V senčnem kraju in ob vlažnem in premrzlem vremenu ali pod snegom leži taka mladika *posimi* lahko cel mesec ali še dalje na tleh, pa bo ostala živa in dobra za cepiče. Ob toplem, solnčnem ali celo vetrovnem vremenu, ali pa ob hudem mrazu se utegne pa kmalu pokvariti, zlasti ako leži na solnčnem kraju. Sicer se pa prav lahko spozna ali je kaka mladika še živa ali že nazeblja ali celo presušena — mrtva. Dokler ima *gladko, napeto kožo* in je *ličje in kambij zelen, svež ter primerno sočen*, je mladika živa. Nasehle mladike se poživijo, ako jih na spodnjem koncu nekoliko prirežemo in postavimo za nekaj ur v vodo, ali pa vložimo v vlažen mah.

Humek.

KMETIJSKE NOVICE.

Glasovi o agrarni reformi. Iz Ribnice na Pahorju javljajo: Kmetijska podružnica v Ribnici, ki združuje množico posestnikov od Spodnjega Dravograda do Št. Lovrenca, je imela 9. t. m. sestanek, na katerem se je posebno živahno razpravljalo o nameravani agrarni reformi. Pri tem se je soglasno sklenilo, da se o priliki agrarne reforme zahteva javna obravnava te zadeve, ki naj se izvrši v soglasju z najširšim krogom interesentov. Da je to mogoče lažje izvršiti, je treba primernih strokovnih organizacij. Izmed teh je v prvi vrsti poklicano Slovensko gozdarsko društvo, ki se sedaj ustanavlja in ki naj zastopa koristi slovenskih posestnikov-gozdarjev, katerim je mnogo na tem ležeče, da se ureditev gozdnega vprašanja reši kolikor mogoče ugodno v korist države kakortudi splošnosti. Podružnica vidi v agrarni reformi problem eminentne važnosti za narodno gospodarstvo naše države, vidi v poddržavljenju gozdov zmanjšanje produkcije, vseobčo škodo in se čutijo posestniki ogroženi v temeljih svojih življenjskih interesov ter pogrešajo priliko, da bi mogli že sedaj v pripravljalnem štadiju sodelovati pri postavitvi načel agrarne reforme. Vsled tega smatrajo Slovensko gozdarsko društvo kot pristojni forum, kateremu zaupajo vse svoje koristi v tem velevažnem trenutku.

Uradno pojasnilo. Ker se v zadnjem času vedno česče v raznih časopisih ponavljajo napadi na »Vnovčevalnico za živino in mast v Ljubljani«, češ, da je špekulacijsko podjetje, ki išče le svoj dobiček, da pritiska na ceno živine, oziroma, da ne dobavlja dovolj živine, pojasnjuje prehranjevalni urad v Ljubljani, da je »Vnovčevalnica za živino in mast« z dnem 4. novembra 1918, postala državni zavod, ki deluje po navodilih in ukazih prehranjevalnega urada. »Vnovčevalnica za živino in mast« ne odločuje sama niti glede cene živine, kakortudi ne določa cene mesa in mesnih izdelkov. Vse to je zadeva prehranjevalnega urada, ki določuje tudi kontingent, to je število živine, ki se ima dobaviti za civilni konsum. Če se za kak kraj ne dobavi pravočasno dovolj živine za civilni konsum, ni kriva vnovčevalnica, temveč so temu krive splošne težavne razmere. Neumestno je tudi, da se napada uradništvo »Vnovčevalnice za živino in mast« po časopisih, zlasti ravnatelja R. Legvarta. Vodja in uradništvo »Vnovčevalnice za živino in mast« deluje samo po ukazih vlade, oziroma prehranjevalnega urada in pod njegovim nadzorstvom. Prehranjevalni urad, kakortudi okrajna glavarstva bodo eventualne pritožbe, ki se tičejo nepravilnega in pristranskega postopanja posameznih zaupnikov, hitro in točno preiskala ter odpravila nedostatke, ako se dožene, da so pritožbe upravičene. Take pritožbe naj se sporoče pristojnemu glavarstvu ali pa naravnost prehranjevalnemu uradu.

Naročila na gozdne sadike. Na razglas o oddaji gozdnih sadik iz državnih gozdnih drevesnic po znižanih cenah se je na Kranjskem zglasilo le 500 naročnikov, ki so za saditev v letošnji spomladi naročili vsega skupaj le 806.500 smrekovih sadik in 62.500 črnih borov. Na tem pičlem naročilu se pozna vpliv vojnih posledic in nazadovanje kulturnega dela. Prejšnja leta so naročili nekateri posamezni politični okraji večje število sadik, kakor letos cela Kranjska. Po državnih gozdnih drevesnicah, ki so v Ljubljani, (Gradišče), Kočevju, Črnomlju in Bršljanu, ne vštevši po Italijanih zasedene Logaške drevesnice, je v zalogi še preko 3 milijone za oddajo sposobnih smrečic, 1 $\frac{3}{4}$ milijona črnih, trisetisoč korziških borov, več tisoč akacij, jelš in nekaj tisoč hrastov. Poleg tega imajo večjo zalogo zvečine smrekovih sadik še okrajne gozdne drevesnice v Ratečah pri Belipeči, Stražišču, Kamniku, Šmartnem pri Litiji, na Vrhniki, in v Cerknici. Rok za naročilo sadik po znižani ceni za nepremožne posestnike je potekel, pač pa se še vedno dobijo sadike po tarifni ceni. Ker drugo leto ne bo tolikšne zaloge sadik, naj jih, kdor more saditev zvršiti, naroči sedaj. Tarifna nabavna cena je sledeča:

Tisoč šestletnih presajenih smrečic	K 13—
„ petletnih „ „	K 12—
„ „ nepresajenih „	K 10—
„ štiriletnih „ „	K 9—
„ triletnih nepres. črnih ali korziških borov	K 10—
„ dveletnih „ „ „ „ „	K 9—
„ eno- do dveletnih akacij	K 15—
„ triletnih hrastov	K 20—
„ dveletnih jelš	K 20—
„ potaknjencev kanadskega topola	K 12—
Sto kanadskih topolov	K 15—

Naročila je prijaviti — čimpreje tem bolje — gozdarskemu oddelku v Ljubljani ali pa, — po bližnjih okrajih se ravna joč, pri okrajnih gozdarskih nadzorništvih v Kranju, Ljubljani I in II., Novem mestu, Celju in Mariboru. Kdor dvomi, kam se je najbolje obrniti, naj piše gozdarskemu oddelku v Ljubljani, ki obvesti o tem pristojno gozdno nadzorništvo.

A. Ši.

L. M. Lidvina Purgaj, Gospodinjstvo. Tako se imenuje knjiga, ki je izšla sedaj že v drugi izdaji in je namenjena in prvi vrsti za kmetijsko-gospodinske šole in take tečaje, ki se ustanavljajo in vršijo za kmetska dekleta, za naše bodoče kmetske gospodinjke. Knjiga naj služi ko šolska knjiga za kmetijsko-gospodinske šole in upošteva razen čisto gospodinskih in obče izobraževalnih predmetov tudi tiste kmetske panoge, s katerimi se kmetska gospodinja mora pečati; to so: mlekarstvo, vrtnarstvo, perutninarstvo, domače knjigovodstvo. Gotovo je, da ti predmeti ne morejo biti obravnani tako temeljito, kakor bi bilo potrebno za stroko, toda zadostujejo zaenkrat v namen, ki ga je imela pisateljica pred očmi. Druga izdaja te knjige je izboljšana in izpopolnjena, posebno kar se tiče krojnega risanja in krojenja, pranja in snaženje madežev z oblek in perila. Razširile so se tudi črtice o vrtnarstvu in mlekarstvu, v kolikor prihajajo v poštev za vzgojo kmetskih gospodinj, kakortudi razna druga poglavja o vzgoji, zdravstvu in drugih predmetih. Ta knjiga bo v svoji drugi izdaji kaj dobro služila vsem onim kmetskim dekletom, ki se hočejo izvežbati v dobre gospodinjke, bo pa tudi dobro prišla kmetskim gospodinjam, ki želijo poiskati v njej nasveta v raznih dvomljivih vprašanih vsakdanjega gospodinjstva. Priporočamo jo torej v nabavo vsem gospodinjam, ki hočejo tudi same izpopolniti svoje znanje in poiskati nasvetov v knjigi. Slovenske gospodinjke so lahko hvaležne pisateljici, da je izpopolnila in nanovo izdala

knjigo, ki jim lahko donese v gospodinjstvu premnogih koristi. Knjigo je založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani in stane lepo vezana 12 K ter se jo naročuje istotam.

Dr. Ivan Grafenauer, Kratka zgodovina slovenskega slovstva. Pisatej se je lotil posebno hvaležnega dela, ko nam je sestavil ta kratek pregled zgodovine našega slovstva, kar bo posebno dobro došlo za vzgojevanje našega naroda. Četudi je naš narod skozi dolga stoletja ječal pod tujim jarmom in mu ni bilo dano nikake prostosti, da bi se mogel kulturno razviti, kakor so se drugi narodi, vendar so se vedno našli možje, ki so skušali književno delovati tudi v slovenskem jeziku, ki je bil tedaj le jezik kmetov, hlapcev in dekel. V minulemu stoletju se je pa ta tako zaničevan jezik razvil do kulturne višine, ki jo zahteva današnja doba. Ta knjiga naj bode toplo priporočana vsakemu Slovencu, ki se hoče poučiti o našem slovstvu, vzbudi pa naj tudi med ljudstvom zavest, da je naš narod, četudi majhen, v zadnjih petdesetih letih hitro napredoval in zelo veliko storil za narodno prosveto. Vsi Slovenci naj pridno čitajo to knjigo, da se stem jači narodna zavest in narodni ponos, kajti četudi smo najsižbejša veja Jugoslovanov, se vendar lahko ponašamo z našimi pisatelji in pesniki in z našim slovstvom sploh. Knjiga se dobi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani za ceno 14 K v lepo vezanem izvodu.

Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik, svojemu narodu! je naslov brošurici, v kateri je dr. Ivan Pregelj zbral nekatera njegova književna dela. Ob stoletnici našega prvega pesnika se mu mora slovenski narod izkazati hvaležnega stem, da se razširi njegova slava, da se ga spominjamo in da zopet obnovimo spomine na »Ilirijo oživljeno«, ki je dandanes po dolgih stoletjih vstala kot »Jugoslavija«. Knjižico, ki stane K 1'50, se naroča v Jugoslovanski tiskarni v Ljubliani.

URADNE VESTI

Slovenske kmetijske družbe.

Ribarstvo. Z ozirom na razpust »Ribarskega okrajnega odbora za Kranjsko v Ljubljani« se naznanja vsem ribičem, lastnikom in najemnikom ribiških revirjev, da je vse posle omenjenega odbora prevzela »Slovenska kmetijska družba v Ljubljani«, na katero se je odslej v vseh ribarskih zadevah obračati. Istotam se izdajajo tudi ribolovne knjižice.

Podružnica v Črešnjevcu se je ustanovila dne 26. januarja t. l. Ustanovnega občnega zbora sta se udeležila kot zastopnika Slov. kmet. družbe tajnik inž. Lah in pristav inž. Tavčar. Predavati je prišel tudi živinozdravnik Sok iz Slov. Bistrice. Nadučitelj Kukovič, ki ima največje zasluge za probujenje tamošnjih kmetovalcev in ki je sklical to zborovanje, je poudarjal pomen kmetijske organizacije in pozivljal prisotne, naj se pridružijo kmet. družbi in naj pridobijo tudi še drugih udov. Tajnik inž. Lah je pojasnil pomen kmet. družbe, koristi, ki jih nudi svojim udom, in uspehe, ki jih ta korporacija doseže, ako ima veliko število kmetovalcev za seboj. Živinozdravnik Sok je v kratkem predavanju očrtal sedaj zelo razširjeno bolezen pri konjih, garje, in kako se jo zdravi; posebno pa postopanje, da se je obvarujemo. Zanimanje kmetovalcev za podane navsote je bilo kaj živahno, kar se je opazilo posebno pri slučajnostih, ko so želeli različnih pojasnil od obeh govnorikov. Priglasilo se je precejšnje število novih udov. Dosedaj je bil ta okraj še precej zanemarjen in pre-

malo zaveden, da bi se kaj doseglo v kmetijskem oziru. Pričakovati pa je ugodnega probujenja.

Podružnica Št. Jur ob juž. žel. V nedeljo, dne 9. februarja t. l. se je v šoli zbralo lepo število kmetovalcev iz trga in okolice, da si ustanove podružnico Slovenske kmet. družbe, Občnem zboru je načeloval g. ravnatelj kmet. šole Belle, ki je pojasnil položaj bivše podružnice štajerske kmet. družbe, ki je s svojim delovanjem na Južnem Štajerskem morala prenehati. Potreba je nastala, pridružiti se Slovenski kmetijski družbi. Tajnik inž. Lah je razložil prisotnim vse one ugodnosti, ki jih uživajo udje kmet. družbe. Posebno važnost je pa polagal na splošno organizacijo kmetijskega stanu, ker v bližnji bodočnosti čakajo zastopstvo te korporacije velike in usodepolne naloge. Prisotni kmetovalci so dobro pojмили pomen zborovanja in marsikatero važno vprašanje je prišlo na razgovor in marsikatera želja in potreba kmetovalcev do izraza. Načelnikom je bil izvoljen ravnatelj Belle. Med drugimi so se udeležili tega zborovanja tudi strokovni učitelj v Št. Jurju inž. Zidanšek, strokovni učitelj vinarske šole v Mariboru inž. Petkovšek, od Zadržne zveze v Celju pa dr. Božič in Lesnikar.

Podružnica v Fari pri Kostelu je bila ustanovljena dne 15. februarja t. l. Število novih udov znaša 58. Na ustanovnem zborovanju je bilo za stvar živahno zanimanje ter je pričakovati od podružnice obilo sadov. Želimo novi podružnici kar največ uspehov in živahnega delovanja v korist kmetijskega stanu, ki je bil, je, in bo temelj države. Načelnikom je bil izvoljen g. Peterlin.

Podružnica za Celjski okraj. Nastala je potreba, zbrati kmetovalce iz Celja in okolice v podružnico kmet. družbe, da se stem nadomesti in še poglobi prejšnje delovanje kmet. družbe v Gradcu. Napredni štajerski kmetovalci so razumeli ta poziv ter se v nedeljo, dne 16. februarja t. l. v Narodnem domu v Celju prav številno udeležili napovedanega sestanka. Slov. kmetijska družba je poslala kot zastopnika svojega tajnika inž. Laha in pristava inž. Tavčarja; kmet. šolo v Št. Jurju je zastopal ravnatelj Belle. Opaziti je bilo razen kmetovalcev tudi več prijateljev kmetijstva iz krogov celjskega meščanstva. Ravnatelj Zadržne zveze dr. Božič je otvoril zborovanje s primernim nagovorom. Tajnik inž. Lah je pojasnil pomen in smeri delovanja Slovenske kmetijske družbe. O raznih točkah se je razvilo živahno razpravljanje in marsikatera želja kmetovalcev je pri tem prišla do izraza. Sklenilo se je ustanoviti to podružnico za vso celjsko okolico in prirejati po raznih vaseh zborovanja in predavanja, da se kmetovalce pridobi za to organizacijo. Pričakuje se, da postane ta podružnica najmočnejša na Južnem Štajerskem. Načelnikom je bil izvoljen prof. Jarc, ki je povdarjal, da mora biti podružnica strogo strokovna organizacija brez nikake politične primesi in obljubil posvetiti vse svoje moči v prosep podružnice.

Kmetijska podružnica Limbuš-Ruše je imela dne 9. svečana t. l. v Selnici ob Dravi svoj ustanovni občni zbor. Udeležba je bila v kljub neugodnemu vremenu dobra. Podružnični okoliš obsega župnije Limbuš, Ruše in Selnico ob Dravi ter občino Jelovec pri Kamnici. Zanimanje kmetov spodnje Dravske doline za stanovsko organizacijo je zelo veliko in blagovni promet podružnice obeta postati tako velik, da bo skoraj treba misliti na lastno skladišče. Za načelnika je bil izvoljen Feliks Robič, posestnik v Limbušu; odbornikom pa Ferdinand Ciuha, Maks Glaser, Blaž Urbas, Hinko Vollmaier, Drago Lingl, Alojzij Glaser, Viktor Glaser, Tomaž Stani, Franjo Rajh, Janez Rotner, Peter Sorko in Šimo Vodenik; slednji je prevzel tudi tajništvo in blagajništvo. Na zborovanju je predaval znani živinorejec okrajni

nadživinozdravnik g. J. Parnat jako zanimivo o živinoreji. Za njegove nauke, ki nikakor niso padli na kamenita tla, smo mu prav hvaležni.

Poziv podružnicam in udom na Južnem Štajerskem. Podružnice in udje bivše c. kr. kmetijske družbe štajerske v Gradcu so v minulem letu doposlaile tej družbi udnino za leto 1919. in razne zneske, kot naročilo za različno blago (plemenske merjasce, drevesa, trte, umetna gnojila itd.). Ker pa omenjeni do danes niso prejeli naročenega blaga in jim je kmetijska družba v Gradcu ostala dolžna te zneske, ki jih imajo pravico terjati nazaj, pozivljajo se vse one podružnice in oni udje, ki imajo pri kmetijski družbi v Gradcu kake terjatve, da to takoj natančno naznanijo Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, ki bo posredovala v Gradcu, da se denar vrne. Pri takih naznanilih je potrebno natančno navesti, kdaj je bil denar odposlan, v kakšne namene in v kakšnem znesku, dalje, ako je bil odposlan od posameznega uda ali od podružnice kot skupna naročitev. Pri udnini je navesti tudi vse ude imenoma, da se zamore izterjati, toda le v toliko, v kolikor je bila ta udnina vplačana za leto 1919. Istotako je tudi navesti, ako je bil v Gradcu odposlan morda prebitek kake podružnice, ki se mora smatrati kot podružnično premoženje in se je to zgodilo na poziv z dne 27. decembra 1918, ki ga je razposlala kmetijska družba v Gradcu podružnicam na Južnem Štajerskem. Pozivljajo se torej vse podružnice, naj takoj naznanijo te svoje terjatve.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Zgornji in Spodnji Šiški, ki bo 9. marca t. l. ob treh popoldne pri načelniku v Zgornji Šiški štev. 39.

SPORED:

1. Odobritev računa za l. 1918; 2. volitev načelnika; razno-terosti. Zgornja Šiška, 22. februarja 1919.

Josip Černe, načelnik.

Opomba: V slučaju nesklepnosti, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

V a b i l o

na ustanovni občni zbor Kmetijske podružnice za Maribor in okolico, ki bo v nedeljo, 9. sušca 1919. ob devetih dopoldne v uradnih prosorih okrajnega zastopa v Mariboru, Koroška cesta št. 26.

SPORED:

Volitev načelstva in odbora ter sprejemanje novih udov.

Okrajni zastop v Mariboru.

Dr. Jos. Leskovec.

Oddaja sadnega drevja iz drevesnice Slov. kmetijske družbe spomladi l. 1919.

Slovenska kmetijska družba v Ljubljani ima za svoje ude nekaj sadnih dreves na razpolago, ki jih bo oddajala iz svoje drevesnice v Ljubljani (podkovska šola) na Poljanski cesti, in sicer **od 20. marca do 5. aprila t. l.**

Dobiti je: jablane, zlahtne hruške in mostnice, češnje, nekaj marelic ter pritlikavce jabolk in hrušk.

Cena drevju, ki je prvovrstno, je določena za visokodebelnato in pritlično **na 4 K za kos.**

Znesek za drevje je vplačati v pisarni Slov. kmetijske družbe (Turjaški trg 3), kjer se dobi tudi nakaznica. Pripomni se, da se drevja po železnici letos sploh ne bo pošiljalo, ker primanjkuje delavcev, da bi je za prevoz pripravili, vsled česar je priti ponj osebno.

Slovenska kmetijska družba.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 5 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: inserat na vsi strani 240 K, na 1/2 strani 160 K, na 1/3 strani 90 K, na 1/4 strani 40 K in na 1/8 strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisti iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4. V Ljubljani, 28. februarja 1919. Letnik XXXVI.

Tržna poročila.

Naredba 43. poverjeništvu za prehrano.

Žitni zavod v Ljubljani bo plačeval odslej kmetovalcem za oddano žito, fižol in krompir naslednje prevzemne cene za en kilogram:

pšenica	1 ^a	K 1 [—]
rž	1 ^a	1 [—]
ječmen	1 ^a	1 [—]
oves	1 ^a	1 [—]
koruza	1 ^a	1 [—]
ajda	1 ^a	1 [—]
fižol	2 ^a	2 [—]
krompir	1 ^a	2 [—]

Te cene veljajo le za zdravo blago, ki se odda prostovoljno. Za blago, ki se odvzame s silo, se zniža prevzemna cena za 50 %.

Dosedanje prevoznice za pošiljanje žita, mlinarskih izdelkov, sočivja in krompirja se razveljavljajo; odslej veljajo le prevoznice, ki jih bo izdajal žitni zavod v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 5. novembra 1918.

Naredba poverjeništvu za prehrano glede cen živilom.

Za žitni zavod v Ljubljani se določajo naslednje oddajne cene: 1 kg krušne moke 1 K; za 1 kg otrobov 20 vin.; za 1 kg ovsene oblude 50 vin.; za 1 kg vseh drugih mlinarskih izdelkov 2 K; za 1 kg fižola 2 K 50 vin.; za 1 kg krompirja 66 vin. Pri nadrobni prodaji se smejo zaračunavati pribitki do 10 odstotkov. — V Ljubljani, dne 15. nov. 1918.

Najvišje cene za klavno govedo.

Za klavno govedo in za teleta se določajo naslednje najvišje cene za kilogram žive teže:

Voli:	
I. kakovost	K 4:50
II.	4 [—]
III.	3:75
IV.	3:50
Krave:	
I. kakovost	K 4:10
II.	3:70
III.	3:50
IV.	3:30
Telice in biki:	
I. kakovost	K 4:30
II.	4 [—]
III.	3:70
IV.	4:30
Teleta:	
I. kakovost	K 6 [—]
II.	5 [—]

Ta naredba dobi moč z dnem razglasitve.

V Ljubljani, dne 27. novembra 1918.

Poverjenik: Dr. Ivan Tavčar s. r.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tržnica M. Gersak & Co., Ljubljana
Kongresni trg 10. 119

Grenko sol, mizarski klej, strešno lepenco, pocinkano žično mrežo, portlandcement in razno železnino nudi A. Sušnik, trgovina z železnino, Ljubljana, Zaloška cesta 21. 219

Sadna drevesca, jabolka, hruške, orehe, več sto divjih kostanjev ima na prodaj Jakob Pintar, Sv. Tomaž 26, pošta Skofja-loka. Cena po dogovoru. 11

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Taufer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

Jabolčnih drevesc večjo množino štiri- in triletnih, ki so rasteše, in dobrih vrst i. s. Baumanova reneta, zlata reneta, štajerski mašančkar, tašeni zelo lepi, ki se do junija zdrže, štajerski moštar Paier-Hubert zelo rodoviten, žalostinke itd.; hrušovo drevje večina moštarice, nekaj tudi žlahtnih, klapovke, Napoleonovke itd. in precej hrušavih prtilikovcev žlahtnih vrst, avrančarce, klapovke, itd. ima po primernih cenah naprodaj Andrej Hafner, pos. in sadjerejec, Dor-farješt. 14, pošta Skofjaloka. 31

Do 40.000 ameriških ključev, kot pod-cepljenje trt odda kmetijska podružnica v Mokro-nogu. Cena za 1000 kom. K 25. Tozadevna naro-čila prevzema Iv. Prijatelj, Tržišče (Dolenjsko) 32

Plemenske prasičke, 8 tednov stare žlahtne križano z jorkširskim, dalje seme radiča (regrad, cikorja), važna krmna rastlina za rejo prasičev in korenjevo seme ima za oddati Ivan Lovrač, posestnik v Podlipovici, p. Medija - Izlake. Na željo nadatjna pojasnila, če se pošlje znamka. 26

Rdor hoče seme lucerne in črne šta-jerske detelje od članov naše podružnice, naj jo naroči pri načelniku podruž-nice Ivanu Mermolju in pri blagajniku Alojziju Su-pancu v Vajgenu. Člani občine Sv. Marjeta naj naročijo pri svojem občinskem upravitelju Mirku Vanda. Člani Spodnje sv. Kungote in Dobrenje pa pri občinskem upravitelju Vodeniku, cena lucerna je 24 K/kg, črne štajerske pa 16 K/kg. Za po-družnice S. K. D. Pesnica: Ivan Mermolja, na-čelnik. 42

Suhe hruške, zdrave, kupim večjo množino. Ponudbe z majhnim vzorcem na R. Lučman, Ljubljana, Ahafjeva cesta 10. 46

Prav dobrih češpelj za žganjekuho ima naprodaj 50 hl. Franc Vajs v Radetjici, Dolenjsko, pošta Bučka pri Krškem. Cena po dogovoru. 47

Rnjigo „Weinbau“ I. in II. del, čisto ker sem dobil pomotoma 2 iztisa, prodam za 90 K. — Imam tudi za prodati rumeni Soja fižol za seme, po K 16[—] kg s povzetjem. Soja je iz-vrsten nadomestek prave kave. Zrnje se namoči v mrzlo vodo 24 ur in nato se posuši in praži. Ivan Polenek v Črnomlju. 49

Čebele panove za plemo ima naprodaj Jože Merhar, Poljane, pošta St. Vid nad Ljub-ljano. 50

Staro slamoreznico na roke s trugo in koso, že rabljeno, kupi in sprejema ponudbe Urb. Zupanec, Ljubljana. 51

Lesen gepelj 3 1/2 m visok se proda. Anton Živabič, Gamelje 2, p. St. Vid nad Ljubljano. 52

12 mladih prasičkov, 8 tednov starih, ima naprodaj Karol Jaklič, župnik, Prežganje p. Litija. Cena na čez ali na kilo po dogovoru. 53

Seme rudeče ali solatne pese, 1 kilo korenja za krmu, 1 kilo 16 K proda oskrbništvu graščine Grmac, p. Smartno pri Litiji. 54

Zamenja se enega gosjaka za gosko in enega racmana za raco. Ivan Ogrin, Gruber-jevo nabrežje 8, Ljubljana. 55

Večjo množino Tönniesove strešne opene proda Margareta Babnik, Zg. Šiška št. 32. 26

Gepelj in mlatilnico proda Margareta Tome, Dravljice št. 15. 57

Lestven voz za težko vožnjo je naprodaj. Voz stoji in cena se izve pri Anton Habič, Podlipoglov št. 17, p. Hrušica pri Ljub-ljani. 58

Lep gozd prej Kočarjev p. d. Kozina, v lepi legi, občina Dobrunje pod Ljubljano se takoj proda. — Ponudbe sprejme Franc Tro-bošek. Vrhpolje 22, pošta Kamnik. 59

Zamenjam deset kôz za ovce. M. Ropret Boh. Bela. 65

Viktor Korsika

trgovina s semeni

Ljubljana, Kongresni trg.

Priporočam svoja preizkušena in priznana pristna ter dobro kaljiva zelenjadna, poljska in cvetlična

semena.

Cenik za l. 1919 je izšel in je vsakomur brezplačno na razpolago.

Prosim, ozirajte se natančno na moj naslov! (21)

Pozor!

SLAMOREZNICE

Pozor!

mlatilnice za ročni in vrtilni pogon, vratila, čistilnice, trijerji, stiskalnice za sadje in grozdje, mlinci za grozdje, decimalne tehtnice po 200 kg z uteži, kotle za žganjekuho, kilinjice za slamo-reznice, ročne mlince za mletev moke itd. so v veliki izbiri vedno v zalogi. Drugi poljedelski stroji se pa lahko naročajo pri tvrdki Zaloga poljedelskih strojev

Franc Hitti (31)

Ljubljana, Martinova cesta št. 2.

Jedilno
laneno olje,
lanene tropine,
melasna krma
za konje
priporoča oljarna

Huter & Ko.

d. z o. z., (30)

Medvode.

Ako rabite
vrtna ali
poljska
semena

Trgovina s semeni
Sever & komp.

Ljubljana.

Najboljše
neprekosljive
brusne
kamne
kakor tudi izvrstne
bruse

priporoča tovarna
brusnih izdelkov
H. Hermetter,
Rogatec, sl. Štaj.

J. Komatič,
dolgoletni zastopnik znane
trgovske K. in R. Ježek,
Blansko, tovarna kmetijskih in poljedelskih
strojev in motorjev se pri-
poroča. — Dobra in so-
lidna posredstva.

Ljubljana, Gradišče št. 11
Nadalje priporočam
dobro znano tovarno

WELSIA

katera izdeluje izvrstne
brzoparilnike
vseh velikosti z dvojnimi
pocinkanimi parnimi
kotli, in porabno
obenem za kuhanje
žganja. (40)

Decimalne tehtnice
cimentirane vseh veli-
kosti, z uteži vred.
Sprejemam naročila
na slamo-rezne nože.
Cene po dogovoru.

Cementna (11)
strešna opeka
najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Žvepleno apno
znamke križ.

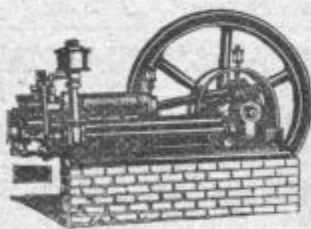
Preizkušeno sredstvo proti kaparjem, pršicam, kodravosti na vinski trti, krvavim ušem itd., potem proti raznim plesnim, škrlupam (fuzikladijam), rji na vrtnicah in pečkastem sadju, kodravosti na breskvah in proti mnogim drugim škodljivcem. — Natančna navodila o uporabi v sadjarstvu, vinarstvu in vrtnarstvu na zahtevo zastoj in poštine prosto.

Kemična tovarna (15)

FRANC ZMRZLIKAR,
Deutsch-Wagram pri Dunaju.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

**Velika zaloga vsakovrst-
nih poljedelskih strojev**
iz najslavitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tovarnic „WELSIA“.

Razglas

Hranilnica in po-
sojilnica v Boh.
Srednji vasi bo
vsled izvanrednih
denarnih razmer
obrestovala od
1. aprila 1919
daljesvoje vloge
po 1 1/2% (37)
Odbor.

Kmetovalci!

Skrbite za kar naj-
večje razširjenje
„Kmetovalca“!
Stremite za tem,
da se ga lahko čita
v vseh gostilnah
in javnih prostori-
h. 22.000 nas je
že v Kmet. družbi,
pa bi nas bilo leh-
ko še enkrat več.
Čim več nas bo,
več bomo dosegli!

Poštne hranilnice račun št. 528.405.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetska posojilnica
Ljubljanske okolice

registрована zadruga z neomejenim zavezom
v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **2%** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog nad 42.000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 4.100.000 kron.

DRUŽBENE VESTI.

Vinogradnikom in sadjerejem! Slovenska kmetijska družba je pravkar prevzela naslednje demobilizacijsko blago, namenjeno in primerno povečini vinogradnikom: 216 komadov večjih prevoznih škropilnic (pump) za drevje in 196 „ manjših nahrbtnih „ za škropljenje trt (nekompletnih) za belenje itd.; 300 kom. različnih motik; 1150 čopičev za desinfekcije, belenje itd. — Družba pripominja, da glede kakovosti in kompletnosti tega blaga ne more prevzeti *prav nobenega jamstva* in da zato te stvari ne bo oddala na navadna pismena naročila, temveč le onim podružnicam in drugim kmetijskim korporacijam iz vinorodnih krajev, ki sami pravočasno odpošljejo v Ljubljano kakšnega pooblaščenca, da nakupi in osebno izbere večje število teh strojev, ki jih potem takoj odzame iz družbenega skladišča.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

Antivavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

* Apneni dušik $\frac{18}{21}$ % po K 110'— za 100 kg takojšnje prijave sprejema družba neobvezno.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Brusni kamni, navadni po K 1'— komad.

Čopiče za belenje po K 1'— komad.

»Ergofor«, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovs. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih po 2—4 ne polne žlice

pri govedih „ 2—6 „ „ „

pri kozah ovčah in prasičih „ 1—2 „ „ „

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K. Kmetijska družba sama nima izkušenj s tem praškom, vsled tega ne more jamčiti za uspeh. Želela bi pa, da se preskuša to sredstvo tudi v naši deželi in da podajo svoje mnenje o njem posebno konjerejci, še preje pa morda kočijaži in vozniki, ako je pri konjih ta pripomoček kaj dobro učinkoval, kakor piše živinozdravski list na Dunaju. Ako se oglasi dovolj naročnikov, bo družba priskrbelala tudi to sredstvo svojim članom.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprn okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Fenolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Galun po K 240'— sto kg.

Klajno apno po K 160'— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Kostni superfosfat z $\frac{18}{20}$ odstotki v vodi raztopne fosforove kisline po K 76'— sto kg z jutastimi vrečami vred. Ker je razpoložljiva množina le zelo pičla

sprejema družba naročitve podružnic do največ tisoč kilogramov neobvezno samo do 15. marca 1919.

Lucerna razprodana.

Melior, preskušeno sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 1'40 kg. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Papirnate vrečice razne velikosti kg po K 4'— v zvezkih po sto kosov, za ude trgovce z špecerijskim blagom in deželnimi pridelki.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29'—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Rastlinski motvoz iz sitja (bičja) je najboljše naravno nadomestilo za rafijo in ima mnogo prednosti napram papirnatim nadomestilom, ker tudi v dežju ne popušča. Kg stane 24 kron. Priporočati je podružnicam v vinorodnih krajih skupno naročitev celega ovoja za 25 kg, ker družba manjših množin posameznikom ne odda.

Sladkorna pesa po K 8'— kg.

Seme hmelske lucerne po K 6'— kg.

Seme domače detelje po dnevni ceni kg do 20 K — vrečica in poština se posebej zaračuna.

Seme nemške detelje po K 16'— kg.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rume in rdeče Mamut krmilne pese K 24'— kg.

Travno seme, mešanico K 8'— kg.

Travno seme mačjega repa K 6'— kg.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v kiopčičih po 2000 gr po K 12'— kg.

Tobačni prah po 60 h kg.

Tobačni izvleček v pločev. posodah po 5 kg, po K 15'— posoda.

Trtne škropilnice »Viktorija« po K 128'— komad dobi družba v kratkem z Dunaja.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro odstrani.

Uspulum po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov za K 3'60.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6.

obrestuje hranilne vloge po čistih

2 % .

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezerv-

(5)

nih zakladov.

Posojila se dovoljujejo po 4 do 5%,

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorom.

(6) Slovenska KMETIJSKA DRUŽBA KRANJSKA

je izdala in prodaja naslednje knjige:

Zvezek	Cena K
2. Fr. Stupar: Apno v kmetijstvu	—30
3. Fr. Stupar: Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini	—20
5. M. Kostanjevec: O užitnosti od vina in mesa	1-50
8. Boh. Skalický: Siljenje ali káljenje ameriških klijčev	—80
10. B. Skalický: Kmetijske razmere na Češkem	—70
11. Gustav Pirc: Poglavlje o govedoreji na Kranjskem	—30
12. Pridelovanje in razpečanje namiznega grozdja ter zgoja trt na špallju. (B. Skalický)	—50
13. O sestavljanju in setvi travnih mešanč. (Weinzierl-Turk)	1—
14. A. Sivie: Poljudno navodilo za merjenje lesa	1-50
15. Steuert-Jamnik: Soseba Razumnika konjereja	1—
Dr. O. Pirkmaier: Vprašanje naše prehrane	2—
48. raznih gospodarskih navodil po 20 vin. komad.	

Razglas.

Podpisana zadruga naznanja, da bo obrestovala naložbe v tekočem računu, počenši 1. sušca 1919 po

2%.

Članicam, ki se ne strinjajo z naznanjenim znižanjem mere, je dano na prosto voljo, da dvignejo svoje naložbe pred potekom tega roka.

Ljubljana, dne 14. svečana 1919.

Zveza slov. zadrug v Ljubljani,
registrov. zadruga z neom. zavezo.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANČ

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☺

Nekaj že rabljenih žičnih vrvi, za mlatilnice na vodo prodaja Ivan Lovrač, Podlipovica, pr. Medija Izlake. 60

Domačo deteljno seme imam naprodaj in ga pošiljam tudi po povzetju, kg po K 12-50. Vrečico posebej računam. Anton Vovk, Milno - Bied, Gorenjsko. 61

Stiskalnice za seno za ročni pogon, sistem Hofherr & Schrantz, dobro ohranjeno, prodaja za ceno po dogovoru po družnica Slovenske kmetijske družbe v Kočevju. 62

Jajca za valenje od čistokrvnih grahastih Plymouth - Roks kokoši, najboljše zimate jajčarice, razpošilja a K 1-60 komad proti povzetju ali plačilo vnaprej 1. Malš, v Ljubljani, Stara pot št. 9. 63

Korenjevo seme domače, zanesljivo in pri- znano najboljšo zopet razpošilja Franc Oblak, Sy. Gregor, p. Ortnek po 3 K liter; pri odjemu nad 10 l pa po K 2-70. Pesa za krmo mamutovka, veličanska valjasta po K 8- liter; pri odjemu nad 10 litrov po K 6-50. 64

Vabilo

na
redni občni zbor
hranilnice in posojilnice
v Boh. Srednji vasi,
ki se bo vršil
dne 16. sušca 1919. ob 3. popoldne
v uradnih prostorih.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem obnem zboru.
2. Poročilo načelnstva in nadzorstva.
3. Odobrenje letnega računa za l. 1918. (40)
4. Volitev načelnstva in nadzorstva.
5. Sklepanje o prodaji posestva v Srednji vasi 36.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje na istem kraju in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepal brez ozira na udeležbo članov. **Odbor.**

Razglas.

Jugoslovanska tovarna za milo
v Spodnji Šiški

ima večjo zalogo milnega blaga. To blago se bo oddajalo poslej franko tovarna po naslednjih temeljnih, oziroma nadrobnih cenah:

	komad po:
20% pralno milo v kosih po 100 g	— K —40.
30% " " " " " " " " " " " "	100 — K —60.
30% " " " " " " " " " " " "	200 — K 1-20.
38-40% toilet. " " " " " " " " " " " "	100 — K 2-50.
66% milo za britje " " " " " " " " " " " "	50 — K 2—.
10% milni praš. " " " " " " " " " " " "	1 kg — K 2-50.

Pri naročbah istega milnega blaga v celih zabojih se dovoljuje znaten popust in se v tem slučaju oddajajo milni izdelki franko tovarna po naslednjih cenah:

	komad po:
20% pralno milo v kosih po 100 g	— K —30.
30% " " " " " " " " " " " "	100 — K —45.
30% " " " " " " " " " " " "	200 — K —90.
38-40% toilet. " " " " " " " " " " " "	100 — K 1-80.
66% milo za britje " " " " " " " " " " " "	50 — K 1-40.
10% " " " " " " " " " " " "	1 kg — K 2—.

Blago se mora plačati naprej, ker se sicer razpošilja le proti povzetju.

Naročila je nasloviti na

Jugoslovansko tovarno za milo
v Spod. Šiški pri Ljubljani.

V Ljubljani, dne 20. januarja 1919. (25)

Poverjenik za javna dela in obri:

Inž. V. Remec s. r.

Novodobne škropilnice v zatiranje
in škodljivcev na trtah, sadnih drevesih in drugih rastlinah.

Škropilnice proti peronospori, žveplalnice, škropilnice za razpršenje apnenega beleža. (12) škropilnice v svrhu razkuževanja, škropilnice za žvepleni ogljik izdeluje in razpošilja najstarejša, l. 1882. ustanovljena

speciaina tvornica za vinogradniško orodje, kletarske stroje in kovinske izdelke

Franz Nechvíle

Dunaj, (Wien), Margaretenstrasse 98 K1.

Trbovlske premogokopne družbe

-- apnenica v Zagorju --

ponuja stem za pričenjajočo se stavbno dobo svoje znano

najboljše zagorsko belo apno

in prosi vsa stavbna, kmetijska in industrijska podjetja na Slovenskem, naj sporočijo svojo približno potrebo pismeno imenovani apnenici v Zagorju ob Savi, da družbi stem omogočijo, dognati množino domače porabe, ki jo v prvi vrsti pokrije, ter potem odda inozemstvu le morebitno preostajajoče množine proizvajane apna v skupno-gospodarske koristi.

Pismene prijave naj vsebujejo tudi približni termin za dobavo; pripominja se k temu, da ta prijava nikakor ne zaveže prijavnike k prevzetju naznanjenih množin. (41)